herdruk 1ste nummer 14de jaargang uit de germinalreeks

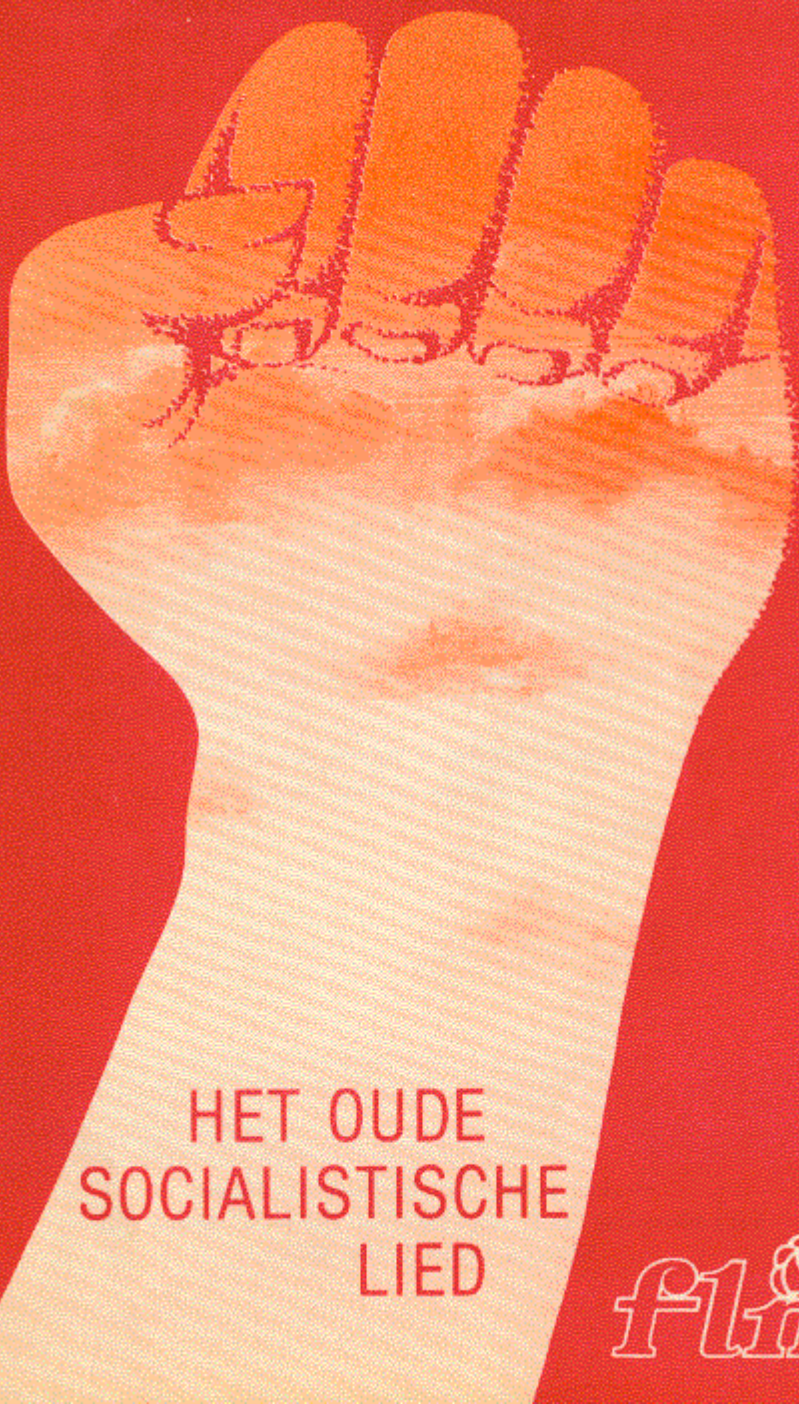

HET OUDE SOCIALISTISCHE LIED

flm

Herdruk verzorgd door het Fonds Leo Magits
met medewerking van de uitgeverij „S.M. Het Licht" Brussel 1980
Wettelijk Depot: D/1980/2972/1

VERANTWOORDING

Meer dan dertig jaar geleden namen enkele bezielers van het socialistische lied het initiatief om in de fameuze „Germinalreeks", uitgegeven door de „De Vlam" te Gent, een reeks oude strijdliederen op te tekenen en uit te geven, ten behoeve van de nieuwe generatie: „omdat ze zouden begrijpen"...

Julien Van Nevele en Miele Beys gingen ons daarin voor.

We hebben de fakkel slechts door te geven.

Dank zij hen kunnen we deze zangbundel hernemen voor de volgende generatie, die ook willen weten en begrijpen.

De nieuwkomers zoeken inderdaad een aanknopingspunt, graven naar het verleden, willen opnieuw inhoud en een warm gevoel geven aan hun ideaal.

Het FONDS LEO MAGITS nam op verzoek van velen het initiatief om met medewerking van de uitgeverij S.M. HET LICHT een ongewijzigde heruitgave te realiseren.

Denise De Weerdt schreef voor deze nieuwe uitgave een boeiende en bijzonder interessante inleiding.

„Mogen deze werkerszangen van vroeger u bekoren: mogen ze voor een groot stuk ook nog liederen van vandaag worden".

Willy Seeuws

„VERGEET HEN NIET...!"

De gewoonte om samen te zingen vóór, tijdens en na bijeenkomsten en manifestaties bestaat nauwelijks meer.
Tegenwoordig kan men kwaad buitenkomen uit een kongres omdat ons strijdlied bij uitstek, de Internationale, er eerder aarzelend en lauw aangeheven wordt, omdat velen de teksten niet meer kennen, omdat sommigen eerst om zich heen kijken uit een soort van valse schaamte en — wie weet — ook uit onwennigheid om de traditie te durven beleven.
Op 1 mei-optochten verheft hier en daar een moedige de stem, wordt bijgevallen door enkelen, maar bij gebrek aan instemming van velen verwatert de poging en de stoet kabbelt gemoedig keuvelend verder voort.
De traditie van het strijdlied is in de arbeidersbeweging verloren gegaan. De rode liederen spreken immers van een verleden strijd, van reeds lang geleden lijkende grote sociale en politieke gebeurtenissen. Zij illustreren een voorbije tijd, die teksten, die op de lippen lagen van iedere militant en spontaan bij elke gelegenheid aangeheven werden.
In arbeidersblaadjes, in brochures ligt een zeldzame schat aan volksliteratuur begraven, waarvan de liederen en balladen, gecomponeerd door meestal onbekende straatzangers, deel uitmaken. Mannen en vrouwen, Walen en Vlamingen, jongeren en ouden van dagen hebben hun eigen literatuur gecreëerd, waarin alle aspecten van het dagelijkse leven in de fabrieken en mijnen weerspiegeld zijn. Hun liederen vertellen de ellende van de lange arbeidsdag, van honger, van kou, kortom van materiële en morele uitbuiting. Maar zij getuigen ook van de strijdbaarheid der arbeiders, van de hardnekkige wil om niet meer te buigen.

■ ■

De eerste strijdliederen van onze arbeiders stammen uit de periode van de Franse revolutie. De „Carmagnole" met haar uitdagende „ça-ira" refrein, maar vooral de „Marseillaise" kenden een suksesrijk bestaan.
Dit beroemde lied was gedurende het grootste driekwart van de

19e eeuw het symbool van de revolutionaire strijdzang, zolang de arbeiders geen liederen van eigen bodem hadden. In de zeventigerjaren, de tijd van de Eerste Internationale, zongen zij het beroemde „Canaille", dat in 1869 door Rik Van Offelen in het Vlaams omgezet was. Sedertdien klonk op menige meeting of feestelijke bijeenkomst van de afdelingen van de Internationale het fiere *„Gij zijt kanailje, heeft men ons verweten ! Gegroet, ô naam die zoveel groots bevat"*.
De Commune van Parijs gaf aanleiding tot het ontstaan van menig strijdlied, van opstandige tot spoedig wanhopig tedere liederen die de eerste echt gelukte arbeidersrevolte verheerlijkten. Broederlijk, sentimenteel en naïef klinken die gezangen. Smartlappen van het ergste soort soms, betreuren zij zo echt gemeend de val van de Commune, dat ook nu nog de lust tot erom lachen vergaat. Ook nog bij het later ontstane hypersentimentele „Wees van de communard" van Eetje Smol, waarin het weesmeisje haar speelgoed op het graf van vader deponeert *„omdat ge streed op d'aarde voor 't vrije volksbestaan !"*.
Dergelijke liederen waren brood en zout voor de beginnende arbeidersbeweging.

■ ■

Proletariërsliederen bestaan hoofdzakelijk uit twee categorieën : de revolutionaire en schimpende, en zij die de ellende van het arbeidersbestaan bezingen.
Reeds in 1855 klaagde de anonieme dichter van het ruige Gentse volkslied „Koevoet is beter dan bouli" de ontoereikendheid van het arbeidersgezinsbudget aan. Vrouwen- en kinderarbeid boden uitstekende stof voor de tranerige ballades, die de sociale onrechtvaardigheden aanklaagden. „'t Meuleken van Tsaaie", het „Fabrieksmeisje" van Karel Waeri uit 1880, het „Continuemeisje" van Henri Van Daele waren graag meegezongen smartlappen, die hun tijd lang overleefden. Zuiver beschrijvend en weeklagend bleven deze liederen niet. *„Eist met ons allen enen wet, die 't vrouwenmoorden gans belet"* of *„Volgt het voorbeeld der verdrukkers, weest verenigd, onvermoeid"* zijn duidelijk oproepen om door vereniging en parlementaire aktie een eind te stellen aan de wantoestanden.
Tussen 1870 en 1914 werden tientallen liederen gemaakt, die weldra een hechte band tussen de arbeiders zou smeden. Vrouwen in naai- en confectieateliers, in de huisarbeidberoepen zongen ze tijdens het werk. Het ene onderstreepte kwaad en emotioneel het groeiend gevoel van opstandigheid, het andere maakte de burgerij en de geestelijkheid belachelijk.
In een periode van analfabetisme vervulden deze liederen een vor-

mingsopdracht door het bijbrengen, op een noodzakelijk elementaire wijze, van maatschappelijk en politiek inzicht. Naast de pers en de meeting waren zij propagandamiddelen bij uitstek.
Vele leden voor de partij en het syndikaat werden doorheen het lied geworven.
Vandaag pas beseffen wij welk groot aandeel zij gehad hebben in het tot stand komen van een arbeiderscultuur. Uit het spontaan gezongen lied ontstond de behoefte aan eigen zangkringen, die menige culturele avond met hun repertorium gevuld hebben. Het lied was de echte spreekbuis van het volk. Het kon zijn verlangens en gevoel slechts zeer gebrekkig zelf formuleren in taal en geschrift; de geprefabriceerde slogans en teksten van het lied gaven het de mogelijkheid zich uit te drukken, het uit te schreeuwen desnoods.

■ ■

De liederen volgden op de voet de politieke gebeurtenissen. Aanvankelijk namen de Belgische en Vlaamse arbeiders het Franse strijdliederenrepertorium over. Maar vlug kwamen op de melodie van de „Marseillaise" eigen woorden, waardoor zij de „Marseillaise van de arbeiders" werd, en niet meer die van de burgerij. In 1872 werd het melodramatische, en Vlaamse „Bloedige sneeuwvlokken" opgedragen aan de nagedachtenis van de slachtoffers van de Commune. In 1874 trok een concert met zang ingericht door de Gentse afdeling van de Internationale honderdvijftig deelnemers, daar waar het aantal leden dat de gewone vergaderingen bijwoonde schommelde tussen twintig en zestig. In maart 1875 werd de traditionele karnavalviering vervangen door een feest ter ere van de Commune van Parijs. Na een voordracht werd een banket gegeven voor een honderdtal mensen. De Marseillaise en andere revolutionaire gezangen weerklonken, en de zeer sterk in trek zijnde „Litanie van de petrool" werd voorgedragen. Die somde niet zoals men zou kunnen geneigd zijn te denken de algemene voordelen van deze grondstof op ; zij bezong voornamelijk één eigenschap, de brandstichtende. Het banket zelf was een weelderige benaming voor een schotel rosbief met aardappelen en een broodje.
Toen de Belgische arbeidersbeweging een autonoom karakter kreeg, kwamen de bijeenkomsten en de liederen in het teken van de eigen strijd te staan. In het lotelingenlied „Weg met de bloedwet" klonk niet alleen antimilitarisme door, het had een doelgerichte revolutionaire inslag met zijn laatste strofe *„Geeft ons geweer en dolk, dan zullen wij voor 't volk ons eigen bloed vergieten"*. Vanaf 1880 ontstond een waaier van liederen rond het thema van de strijd voor het algemeen stemrecht. De naam van de Gentse liedjeszanger Karel Waeri zal voor eeuwig verbonden blijven aan een aantal teksten,

waarmee de Gentse arbeiders op de diverse massabetogingen konden uitpakken... Hij was een der laatste vertegenwoordigers van het uitstervende ras der zangers, die in de herberg of op straat optraden. Geestig, hekelend en afwisselend sentimenteel of platvloers begeleidde hij zichzelf op de viool om de politieke en sociale actualiteit in zeer bevattelijke teksten te vertolken. Van het spottende "'t Kiesexamen", over zijn fel „Voor het algemeen stemrecht", gedicht op de wijs van de Marseillaise (1886), tot zijn „Strijders op !" op de melodie van de Vlaamse Leeuw (1890) gaf hij de arbeiders steeds strijdliederen mee om uit te brullen op de diverse manifestaties voor het bekomen van het algemeen stemrecht. Het meeste sukses echter kende het „Stakingslied" van Eetje Smol. Gedicht in 1893 op muziek van Offenbach, was het daverende „Al op dek, Voet bij stek" tijdens de betogingen van 1893 niet uit de lucht. Tezelfdertijd leefde bij de arbeiders die voor de toekomst streden zeer sterk het besef van wat de vorige generatie voor hen gedaan had. Rond 1886 dichtte de Nederlander P.C. De Ruyter het weemoedige „Vergeet hen niet, die voor de vrijheid streden" op een zeer bekende melodie, nl. het „Ne parle pas" uit de opera „Les dragons de Villars". Later zou het bittere „'k Ben 't oud" van Ademar Lepage de ellende van de afgedankte arbeider weergeven. Dit lied betokkelde trouwens ook nog een ander telkens weerkerend thema, dit van het alcoholisme bij de arbeiders.

■ ■

Op het kongres van de Tweede Internationale te Parijs in 1889 werd besloten vanaf de volgende jaren de Eerste mei te vieren als feestdag van de arbeid. Dit gaf aanleiding tot het ontstaan van talrijke eerste mei- en achturendagliederen. Karel Waeri was er als de kippen bij om op de melodie van de Internationale rond 1895 een Eerste meilied te schrijven, dat tevens een morele aanbeveling inhield tegen drinken en uitbundige carnavalviering. *„Verfoeit de slemperijen voor edeler gedrag ! Aan ons den eerste meie en weg de slonsendag"*. Bij onze arbeidersverenigingen bleef nochtans „'t Is mei in 't land" van Aimé Bogaerts langer bekend.
Naast liederen van eigen bodem, vooral die van het trio Waeri, Smol en Aimé Bogaerts, wiens „De Verdelers" rond de eeuwwisseling een suksesrijke carrière begon, kwamen strijdliederen van Nederlandse en Duitse oorsprong het repertorium verrijken. Het *„Op socialisten, sluit de rijen"* zal weldra in bekendheid niet onderdoen voor de Internationale. Het „Mariannelied" van P.C. De Ruyter wordt uitdagend gezongen in de vrouwengroepen. Otto de Nobel creëert bravourestukken voor zangkringen, zoals „Morgenrood", „De Nieuwe Tijd" en „De roden roepen", waarmee hij zijn Amsterdams

koor „De Stem des Volks" beroemd maakt. Vóór het uitbreken van de eerste wereldoorlog beschikte de socialistische beweging dus over een rijke keuze aan strijdliederen, die een aantal funkties uitoefenden kenmerkend voor het echte, goede strijdlied. Niet alleen spraken zij van protest en opruiing en tarten van de tegenpartij, zij versterkten ook het gevoel van samenhorigheid, van bemoediging en van belijdenis van een ideologische overtuiging. Zij brachten maatschappelijk en politiek inzicht in een periode van analfabetisme. Door de inslaande leuzen en de herhaling ervan in het refrein werd propaganda gemaakt voor nieuwe leden en werden de beginselen naar buiten gebracht.

■ ■

Tijdens de twintigerjaren leefde in de arbeidersbeweging veel toekomstverwachting. De jeugdelite van de arbeidersklasse had het beter dan haar ouders. Zij leerde de natuur kennen, zij geloofde in het bevrijdende van zee, heide, bos en bergen en zij stapte zingend op of zong rond het kampvuur.
In hun liederen was niet zo veel sprake van revolutie, wel van een zeer nabij zijnde omvormde maatschappij : zij gingen *„het zonlicht tegemoet"*. Een heel aantal jeugdliederen kwamen uit de Duitse jeugd- en vrijzinnigenbeweging. „De gedachten zijn vrij", „Wij zijn de jonge garde", „Als wij schrijden dichtgereid", „Broeders verheft u ter vrijheid", bijna altijd vertaald door Marie Vos, en ons eigen „Al huilen stormen nog zo fel" van Yvonne De Man doorzinderden met hun blijde toekomstboodschap de arbeidersbeweging, in deze voor de burgerjeugd dolle twintigerjaren.
Bij dit repertorium voegden zich dan in de jaren dertig terug somber klinkende liederen, toen de socialistische vrijetijdcultuur moest wijken voor het politieke klimaat in Europa. Een enkele, reeds verouderde klank komt nog van het in 1930 geschreven „Zij die niet slapen". Maar weldra staat alles in het teken van socialisme tegen fascisme. De jeugd neemt de liederen van Brecht en Eisler over : „Links, twee, drie", „Solidariteitslied", de „Ballade van de Elfde Brigade", het „Internationale Brigade-lied", de „Bandiera rossa" kondigen aan dat er zal moeten gevochten worden.

■ ■

Na de tweede wereldoorlog — en daarvan kunnen wij uit eigen ervaren getuigen — is er iets mis gegaan met onze liederencultuur. Samen met de jeugdbeweging is het strijdlied verdord. De Jong Socialisten namen het patroon over van de volwassenen-politiek, met veelvuldig vergaderen en congresseren. Alleen de Natuurvrienden hebben lange tijd moeizaam getracht het strijdlied te laten overleven.

Jaap van de Merwe schrijft dat de *„enige herleving van de volkszang in de lage landen bestaan heeft in de socialistische liederenkultuur vóór de Eerste wereldoorlog"*. Persoonlijk twijfel ik daaraan. Jonge mensen uit alle milieus hebben na de meidagen van 1968 beseft dat opstand op straat tot stand komt, en liefst zingend. De folksong leeft terug op in de Angelsaksische landen, waardoor aanvankelijk het traditionele volkslied van eigen bodem teruggewaardeerd wordt. Mensen als Dario Fo beschrijven de oude gedachten op een nieuwe muziek met een modern ritme. Revolutionaire liederen uit de derde wereld getuigen ervan dat er steeds ergens gestreden wordt voor de vrijheid. En bij ons is die stem der jongeren gehoord en begrepen door iemand, die zijn ganse leven ten dienste stond voor het aanleren van het strijd- en proletariërslied, John Lundstrom. Zijn „Mijnstakingslied" van 1970, zijn „'t Volkshuis" van 1971, zijn „Doctrine blues" van 1972 betekenen zeker een vernieuwing in de evolutie van het proletariërslied.

Sommige van die strijd- en arbeidersliederen worden hier terug uitgebracht. In onze tijd van retro-sentiment en weemoed om het verleden zullen wij wellicht aan een behoefte voldoen. Belangrijker is echter dat zij getuigen zijn van ons eigen erfdeel dat, hoe verouderd het soms ook klinkt in moderne top-pop-oren, nooit verloren mag gaan.

Omdat wij ze niet mogen vergeten, de pioniers van het echte volkslied, de vertolkers van eigen aard en gezindheid, die op hun manier voor de vrijheid streden.

Denise DE WEERDT

Samengesteld met gegevens uit :

ABS, Robert. Chansons et poésies d'antan, in „En direct. Périodique d'information militante", 1976, nr. 25, mai, pp. 34-35.

BRACKE, Albert. Van het cijnskiesrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht. Historische situering van 16 Gentse arbeidersliederen. Gent, Koninklijke Bond der Oostvlaamse volkskundigen, 1970, 52 p.

DE WEERDT, Denise. De Belgische socialistische arbeidersbeweging op zoek naar een eigen vorm. 1872-1880. Antwerpen, Stichting Camille Huysmans, 1972, 188 p.

KUYPERS, Julien. Vlaamse negentiendeëeuwse liederen met sociale inslag. Gent, Koninklijke Vlaamse Academie voor taal- en letterkunde, 1958 (Verslagen en mededelingen, nr. 8-9-10, pp. 525-539).

VAN DE MERWE, Jaap. Gij zijt Kanalje ! heeft men ons verweten. Het proletariërslied in Nederland en Vlaanderen. Utrecht-Antwerpen, A.W. Bruna & Zoon, 1974, 400 p.

HET OUDE SOCIALISTISCHE LIED

14de JAARGANG NUMMER 1 · MEI 1947

7 FRANK

GERMINALREEKS
UITGEVERIJ S.M. « HET LICHT » ST.-PIETERSNIEUWSTRAAT, GENT

HET OUDE SOCIALISTISCHE LIED

14e JAARGANG Nr 1 - MEI 1947

TER INVOERING

Hebben de teksten van sommige der oude strijdliederen voor het tegenwoordige geslacht niet meer dezelfde waarde als voor de generatie die voorafging, dan toch behoudt het streven dat ze vertolkten zijn volle waarde en blijft het de grondslag van de strijd die onze voorkampers hebben aangevat en die wij voortzetten.

In een tijd dat lang niet alles gaat zoals we het zouden wensen en we lang niet hebben bereikt wat we nastreven, is het goed eens de weg te overschouwen die dan toch is afgelegd. Het oude strijdlied helpt ons daarbij. En deze zangen, gezien in het tijdsverband waarin ze ontstonden, kunnen ook nog een andere waarde hebben: de onverschilligen, de onwetenden leren hoe de toestanden waren slechts enkele tientallen jaren geleden en hoeveel strijd moest worden gevoerd om verandering ten goede te brengen. Wie dat inziet, zal ook vandaag nog de liederen zingen, met begrip en met genegenheid voor de socialistische pioniers die destijds het uitgezogen, afgestompte en moedeloze arbeidersvolk wakker schudden, het geloof wekten, de strijd voor een rechtvaardiger wereld bezielden.

Dit bundeltje brengt naast de liederteksten — met enig commentaar voor de grote groepen waarin ze werden ondergebracht — ook de muziek, de oudste zangen speciaal voor deze brochure opgetekend zoals oudere partijgenoten ze voorzongen. Gepoogd werd, de notering van de melodie een niet al te grote ruimte te laten innemen maar ze toch klaar te houden, om veel liederen te kunnen brengen in een niet al te kleine letter. Het resultaat houdt gij in handen. Moogt gij er tevreden mee zijn en vooral: mogen deze werkerszangen van vroeger u bekoren, mogen ze voor een groot stuk ook nog liederen van vandaag worden!

DE TEKENING OP BLADZIJDE 9 IS VAN FRITZ VANDEN BERGHE

Weet ge nog hoe het was, toen de eerste, hardnekkige socialisten opstonden in de tijd van ongebreidelde uitbuiting? Die tijd is niet eens zover achter de rug: de oudsten onder ons leefden hem mee, onze ouders, de grootouders van de jongste generatie... Om het fabrieksvolk, ons volk, wakker te schudden vertelden vele liederen hoe diep het werd miskend, leerden aldus de ellende peilen, riepen 't bewustzijn op. De teksten kunnen hier en daar naïef lijken, de melodie soms sentimenteel; maar wie bij machte is de drang naar verlossing te onderkennen in deze liederen, zal er ook nu nog geestkracht en liefde voor onze socialistische beweging in putten. Het zware werkerslot, de donkere nacht waaruit wij naar het licht traden: daar spreken deze eerste liederen over.

★

HET KANALJE

Woorden: R. Van Offel

1. 't Is het kanalje dat steeds zonder pozen, Met lijf en geest voor 't ganse mensendom slaaft. En in zijn schoot hoort men slechts zuchten lozen: Het lijdt gebrek en niemand die het laaft. Het wordt veracht, als redeloos vee verstoten Van hen, voor wier bestaan 't gedurige zweet, 't Bewoont in 't slijk de krotten van de groten Waarin 't verteert van wanhoop, ziekte en leed.
Refrein: Gij zijt kanalje, heeft men ons verweten! Gegroet, o naam, die zoveel groots bevat... Kanalje zwoegt, uw meesters moeten eten, Als gij niet werkt, dan staakt het levensrad.

2. 't Is het kanalje dat uw rijke kerken En uw paleizen optrekt uit het zand; Waar gij ook blikt, g' ontmoet zijn reuzenwerken. Om u te voên bebouwt het ook het land. 't Zijn de kanaljes die de kolen delven, Opdat er vuur en warmte wezen zou, Doch gij vergeet en houdt die voor u zelven En hun gezin sterft 's winters van de koû.

3. Ons kroost is nauw de kinderwieg ontlopen Of de fabriek heeft het reeds afgemat; Wees slaaf en zwoeg, dus hoorden wij het dopen Toen 't onder 't hart nog van zijn moeder zat. Begint een zoon het brood te helpen winnen, De bloedwet komt en eist hem met geweld. En zijn ons dochters schoon en goed te minnen, De prostitutie biedt haar handen geld.

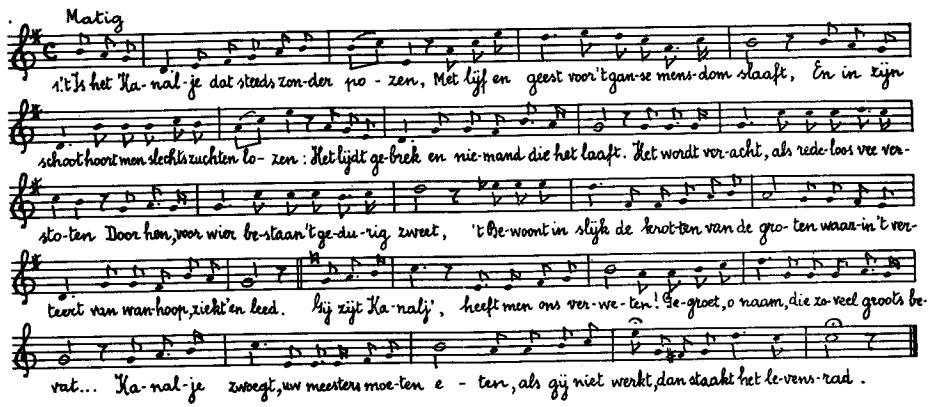

4. Wie is 't die in de krijg voor 't land gaat bloeden, Op uw bevel het broederbloed vergiet? Die met zijn lijf uw schatten komt behoeden En sterft eer 't wijkt, is dat 't kanalje niet?... Men hoort met roem slechts van 't kanalje spreken, 't Geschiedenisboek staat vol van zijnen moed, En 't Geuzenheir dat 't land zo wist te wreken En Vlaandrens volk was ook kanaljegoed.

5. 't Kanalje heeft aan hen het licht gegeven. Voor wier gewrocht eenieder buigt de knie: Getuigt James Watt, die de machine deed leven, Met Franklin niet van 's volks vernuft, genie? Ook Laurens Coster prijkt hier in ons midden Naast Galileï, Rousseau en duizend meer. Ziet Jezus, die de kerk hun deed aanbidden, Niet op zijn moêr, 't kanalje, 't liefste neer?...

6. 't Kanalje is de macht, 't vernuft, het leven, Al wat bestaat komt uit zijn ruwe hand, Gans 't handelsnet is met zijn zweet geweven Langs zee en stroom, langs vlakt' en heuvelland. Het teelt de kunst om u met pracht t'omringen. Zijn leven gans is aan uw heil gewijd, Het brengt steeds voort, en hoort men soms het zingen: 't Vergeet zijn smart en dat het honger lijdt.

7. Maar het kanalje begint thans te beseffen, 't Ontwaakt allengs, maar 't is bedaard in schijn... Het wil als mens zich naast de mens verheffen, 't Wil langer niet de slaaf der luiaard zijn. Aanziet de stroom der Internationale, Hij wast steeds aan, eens breekt hij dijk en wal: 't Is het kanalje dat als een bliksemstrale De wereld eens voor zich hervormen zal!
Refrein: Gij zijt kanalje, heeft men ons verweten! Gegroet, o naam, die zoveel groots bevat... Doch lang genoeg hebt gij ons zweet gegeten, Straks staken wij in de loop van 't levensrad!

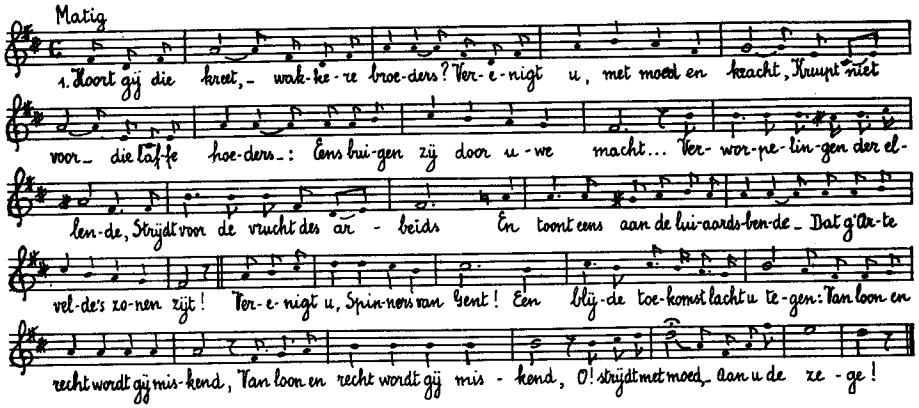

SPINNERS VERENIGT U !

Woorden : E. Van Wynsberghe Zangwijze : « Verbroederingslied »

1. Hoort gij die kreet, wakkere broeders? Verenigt u, met moed en kracht, Kruipt niet voor die laffe hoeders: Eens buigen zij door uwe macht... Verworpelingen der ellende, Strijdt voor de vrucht des arbeids En toont eens aan die luiaardbende Dat g'Arteveldes zonen zijt!
Refrein: Verenigt u, Spinners van Gent! Een blijde toekomst lacht u tegen: Van loon en recht wordt gij miskend (bis) O! strijdt met moed, aan u de zege!

2. 't Is niet genoeg als slaaf te wroeten. D'uitbuiter rooft nog van uw loon! En vertrapt u met de voeten, Schenkt u niets dan smaad en hoon! Wee u! dan, gij aardse groten, 't Verlossingsuur dat is nabij... Dat men uw macht in puin zal stoten, Verpletteren zal uw heerschappij!

3. De maat is vol, genoeg geleden, De slavenketens losgerukt! Met mannenmoed voor 't recht gestreden, Sinds eeuwen worden wij verdrukt. Wij willen langer niet meer buigen, Wij eisen ons verdiende loon. Wilt gij, o Volk! de strijd toejuichen, Leent ons uw hulp, voor lauwerenkroon!

4. Voorwaarts dan in uw edel strijden! Dat is redding van uw lot... Wil langer niet meer honger lijden, Door schuld van hem die u bespot! Waarom voor het bestaan te kampen? Gij, die schatten met hopen wint, D'uitbuiter stoot uw gezin in rampen Waarvoor gij dagelijks wroet en spint!

VIJFDE STROFE ONDERAAN BLADZIJDE 15

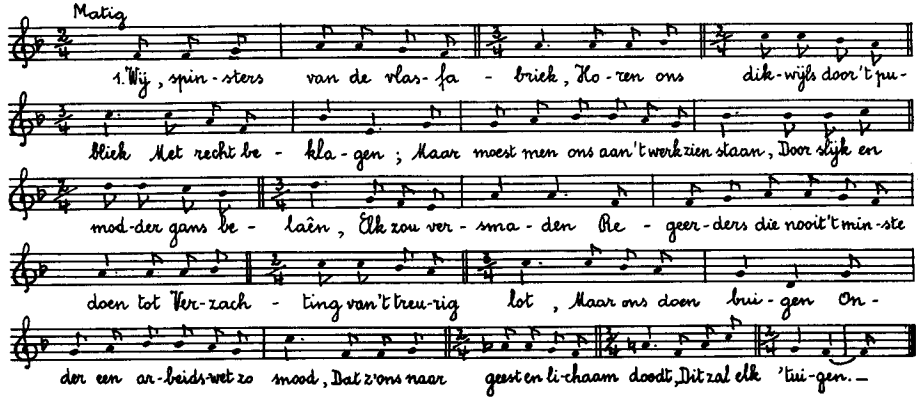

HET CONTINUESMEISJE

Woorden : H. Van Daele

1. Wij, spinsters van de vlasfabriek, Horen dikwijls door 't publiek Met recht beklagen; Maar moest men ons aan 't werk zien staan, Door slijk en modder gans belaên, Elk zou versmaden Regeerders die nooit 't minste doen tot Verzachting van 't treurig lot, Maar doen ons buigen Onder een arbeidswet zo snood, Dat z' ons naar geest en lichaam doodt, Dit zal elk 'tuigen.

2. Wij spinsters van de vlasfabriek, Zijn spoedig kreupel, bleek en ziek, Wij zijn slechts slaven, Door stinkend water steeds belast, Veelal door kanker aangetast... Onz' zwangere braven Verhopen nooit een blozend kind, 't Is meest een lijkje dat men vindt; En als de kleinen Soms leven, dan is 't voor niet lang, En d'arme moeders zien ze bang Toch langzaam kwijnen.

3. Wij, spinsters van de vlasfabriek. Gezweept door 't vlugge mechaniek, Doen handel bloeien. Wij brengen grote schatten voort, Toch zien w' onz' meesters, steeds akkoord. Ons loon besnoeien, Och, werkers, hebt toch medelij. Onttrekt ons aan die tirannij, Wilt samen strijden. Eist met ons allen ene wet, Die 't vrouwenmoorden gans belet, Ja, stelpt ons lijden!

---

5. Spinners de strijd niet opgeven! Zelfs is het slechte jaargetij Van honger zult gij toch niet sneven, Elkander steunen moeten wij! Uw reuzenmacht zal zegevieren Ten spijt van hem die u uitbuit, Triomf, in uwe strijdbanieren, Overwinnen! zo is 't besluit.

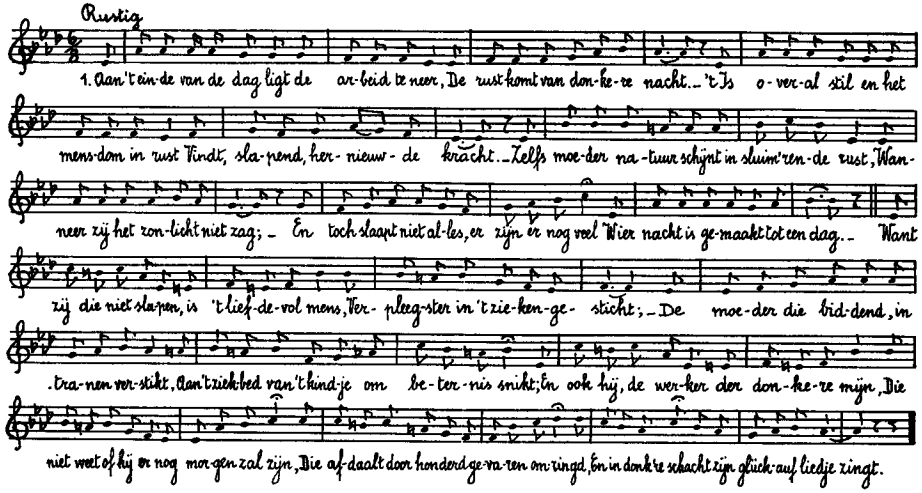

ZIJ DIE NIET SLAPEN

1. Aan 't einde van de dag ligt de arbeid te neer. De rust komt van donkere nacht. 't Is overal stil en het mensdom in rust Vindt, slapend, hernieuwde kracht. Zelfs moeder natuur schijnt in sluimrende rust, Wanneer zij het zonlicht niet zag; En toch slaapt niet alles, er zijn er nog veel Wier nacht is gemaakt tot een dag.
Refrein: Want zij die niet slapen, is 't liefdevol mens, Verpleegster in 't ziekengesticht; De moeder die biddend, in tranen verstikt, Aan 't ziekbed van 't kindje om beternis snikt; En ook hij, de werker der donkere mijn, Die niet weet of hij er nog morgen zal zijn. Die afdaalt door honderd gevaren omringd, En in donkre schacht zijn glück-auf liedje zingt.

2. Het rijke gezin heeft de kreeftensalaad Verorberd aan 't kostelijk souper; Ze zijn dol op vis, en mevrouw ordonneert; Garnalen, voor het dejeuner. En morgen tracteert ze op heerlijke tong, Ze maakt heel 't gezin reeds belust; Ze dromen des nachts van de heerlijkste vis Te midden van zalige rust.
Refrein: Maar zij die niet slapen, is 't moedige volk, Die bonkige kerels op zee; Die stormen trotseren terwille van 't brood. Op vele manieren beloerd door de dood. En wie, als het stormt, ook niet slaapt; is de vrouw Die neerknielt en bidt, vol van droefheid en rouw, Voor 't lichaamsbehoud van haar man en zoon; Haar moeilijk bestaan heeft het rouwkleed tot loon.

DERDE STROFE ONDERAAN BLADZIJDE 17

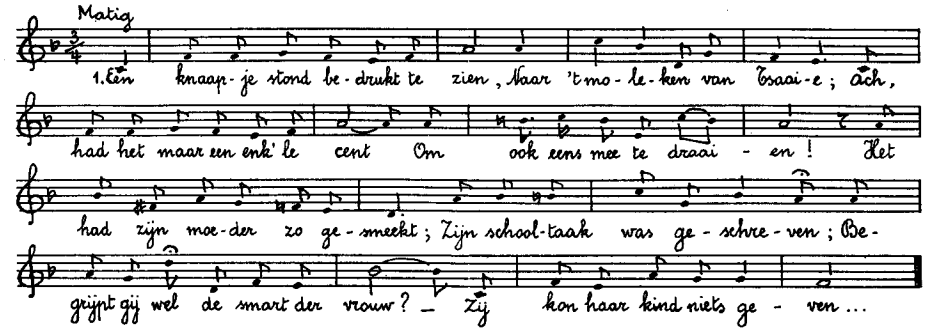

'T MOLEKEN VAN TSAAIE

1. Een knaapje stond bedrukt te zien, Naar 't moleken van Tsaaie, Ach, had het maar een enkle cent Om ook eens mee te draaien! Het had zijn moeder zo gesmeekt; Zijn schooltaak was geschreven; Begrijpt ge wel de smart der vrouw? Zij kon haar kind niets geven...

2. Bedroefd was 't knaapje heengegaan, Na vruchteloze beden. De moeder had geen geld voor brood. Haar man was overleden. Een enkle cent bezat zij niet, Om 't arme kind te paaien, En instinctmatig slentert het Naar 't moleken van Tsaaie.

3. De kleine zag zijn makkers al Aan 't draaispel zwierend hangen. Een werkman stond daar ook omtrent, Hij had het kind in d'ogen. Hij las de smart in 't knaapjes hert, En diep was hij bewogen.

4. De vent ging in de kleine hand Drie centen neerleggen, En 't knaapje riep: «O, goede man, Dat zal ik aan moeder zeggen! Dit hoefdet gij maar niet te doen Was vader nog in leven, Maar als mijn moeder centen heeft, Zal zij 't u wedergeven.»

---

3. In zacht rode kussens van 't spoorwegcoupé, Daar zit een gezelschap bijeen; Ze schimpen en schelden op 't mindere volk: Dat werkvolk is immers gemeen. Ze vragen steeds hoger loon voor hun werk, D'er is niets zo 'n proleet naar de zin... Ze schelden nog verder, maar dan komt de slaap. En 't deftige gezelschap slaapt in.
Refrein: Maar hij die niet slaapt, is de ruige proleet Daar vóór op de locomotief, Die 't leven van honderden heeft in zijn hand, Hij wordt door geen moeheid of slaap overmand; Met een been in 't graf en 't ander in de cel. Gij, eersteklasslapers, bedenkt gij het wel, Zijn handen zijn vuil en al stinkt hij naar 't zweet Die man waakt voor u, hij, gesmade proleet.

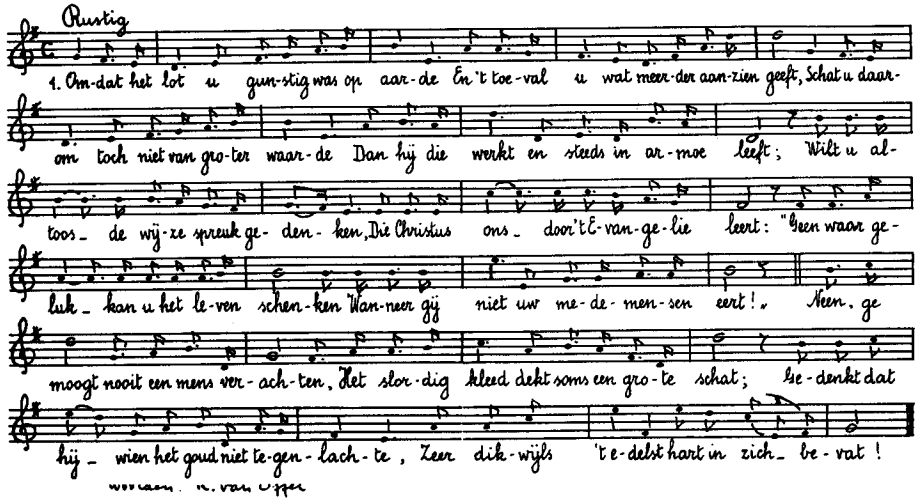

VERACHT NIEMAND

1. Omdat het lot u gunstig was op aarde En 't toeval u wat meerder aanzien geeft. Schat u daarom toch niet van groter waarde Dan hij die werkt en steeds in armoe leeft; Wilt u altoos de wijze spreuk gedenken, Die Christus ons door 't Evangelie leert: «Geen waar geluk kan u het leven schenken. Wanneer gij niet uw medemensen eert!»
Refrein: Neen, ge moogt nooit een mens verachten, Het slordig kleed dekt soms een grote schat Gedenkt dat hij wie het goud niet tegenlachte, Zeer dikwijls 't edelst hart in zich bevat!

2. Waarom verstoot g'altoos, o lieve snaken, Die kleine knaap, hij, die u niets misdeed? G'ontvlucht hem steeds in 't volle der vermaken, Wijl, spottend g'hem «de kleine bastaard» heet. Moet 't arme kind dan met die schandnaam lopen? Zijn moeder reeds van wanhoop en verdriet, Moest in haar jeugd het met de dood bekopen, Omdat een laf verleider haar verliet!

3. Die grijsaard ginds, om d'honger te verzaden Van 't dierbaar kroost, gedompeld in de nood, Ja, tot behoud van kinderen en gade. Op zek're dag, helaas! stal hij een brood! 't Gerecht schonk hem de kerker tot beloning; Thans weder vrij, zoekt hij om werk in 't rond... Hij strompelt voort, en vraagt van woon tot woning, Maar iedereen verjaagt hem als een hond!

VIERDE STROFE OP BLADZIJDE 47

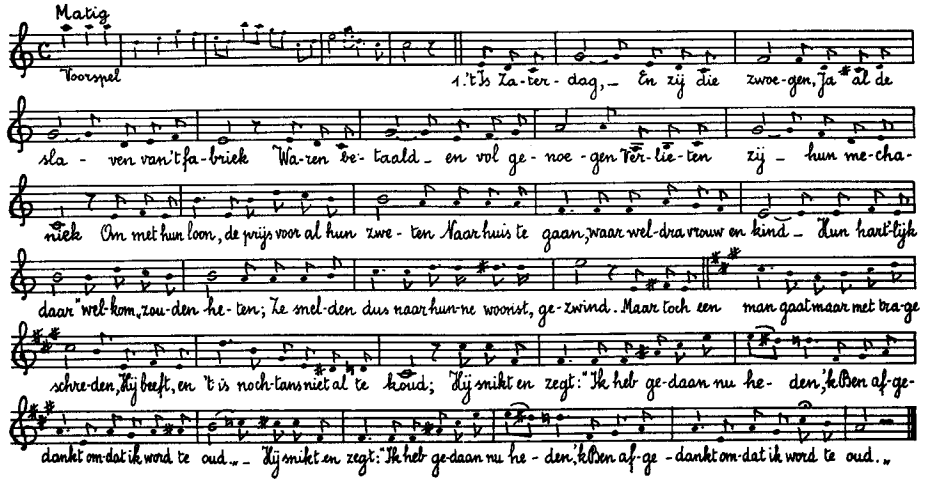

'K BEN TE OUD

Muziek: Adh. Lepage

1. 't Is Zaterdag, en zij die zwoegen, Ja al de slaven van 't fabriek Waren betaald en vol genoegen Verlieten zij hun mechaniek Om met hun loon, de prijs van al hun zweten, Naar huis te gaan, waar weldra vrouw en kind Hun hart'lijk daar «welkom» zouden heten; Ze snelden dus naar hunne woonst, gezwind.
Refrein: Maar toch een man gaat maar met trage schreden. Hij beeft, en 't is nochtans niet al te koud; Hij knikt en zegt: Ik heb gedaan nu heden, 'k Ben afgedankt omdat ik word te oud.
2. En vol van smart, om troost te zoeken Gaat nu die man een herberg in. Hij vraagt een glas, 't geen hem doet vloeken En hij vertelt aan de waardin: «Zie vrouw, het is vijfendertig jaren, Dat ik nu zwoeg en slaaf voor gindse heer, En omdat ik word wat grijs van haren, Dankt hij mij af, geen werk geeft hij mij meer.»
Refrein: «Nochtans, 'k ben kloek, 'k moet mij voor niemand geven, 'k Maakte hem rijk, 'k beging schier nooit een fout. En toch ontneemt hij mijn gezin het leven, Want onbeschaamd zegt hij: gij wordt te oud.»
3. En zo legt daar, met bloedend hart, Die arme man zijn toestand bloot, De razernij volgt op de smarte, Hij drinkt alcohol, met 't geld voor brood. Dan gaat hij heen steeds mompelend in zijn eigen: «Ha ik ben te oud, zo heeft de baas gezegd. Nu zal ik vast bij niemand werk meer krijgen. Gevloekt... O! geldkapoenen, ge zijt slecht».
Refrein: En handenwringend nadert hij zijn woning, Waar hij verblijft van sinds hij is getrouwd. Waar hij gelukkig leefde als een koning. Door vlijt en werk, maar nu, hij wordt te oud...

VIERDE STROFE OP BLADZIJDE 47

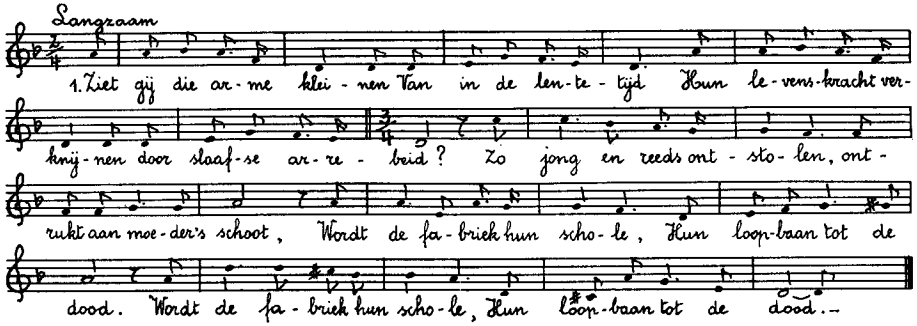

DE KINDEREN DER FABRIEK

1. Ziet gij die arme kleinen Van in de Lentetijd Hun levenskracht verkwijnen Door slaafse arbeid Zo jong en reeds ontstolen, Ontrukt aan moeders schoot, Wordt de fabriek hun schole, Hun loopbaan tot de dood. (bis)
2. Aanschouw hen, dor en moede, Met mat en bleek gezicht. D'ellende en d'arremoede Heeft hen reeds afgericht, Om altoos tot machines Voor elke luiaardgril, Te kruipen en te dienen, Te buigen voor hun wil. (bis)
3. Waarom, o fabrikanten, Die goud met hopen wint, En gij, representanten, Die wetten weeft en spint, Laat gij die jonge telgen, Bij stoom en mechaniek, naar lijf en geest verdelgen, Verbeesten in 't fabriek? (bis)
4. Waarom die jonge slaven Zo zwoegen om wat brood. 't Is om uw pracht te staven Die meer en meer vergroot. Niets stelt uw woeker palen; De vrouw, het schuldloos kind, Moet ook de tol betalen, Hun zweet dat gij verslindt. (bis)
5. En gij, die van de morgen En altoos onverpoosd Moet wroeten, zwoegen, zorgen, Wanneer zult gij uw kroost, O werkers, eens ontrukken Aan d'helse tirannij Van hen die u verdrukken, En maakt g'uw kinders vrij? (bis).

★

EEN VOORBEELD EN EEN WEKROEP TEVENS!

In die eerste dagen van socialistische strijd spraken de grote gebeurtenissen in het vrijheidslievende Frankrijk sterk tot de verbeelding van onze mensen: de Franse revolutie met haar Rechten van de Mens, de Commune van Parijs met haar duizendvoudige offers van arbeiders die het leven gaven in de verdediging van hun recht op zelfbeschikking, de verdediging van de vrijheid. De herinnering daaraan werd in vele liederen levend gehouden, op partijbijeenkomsten, in de socialistische gezinnen. Hoor!

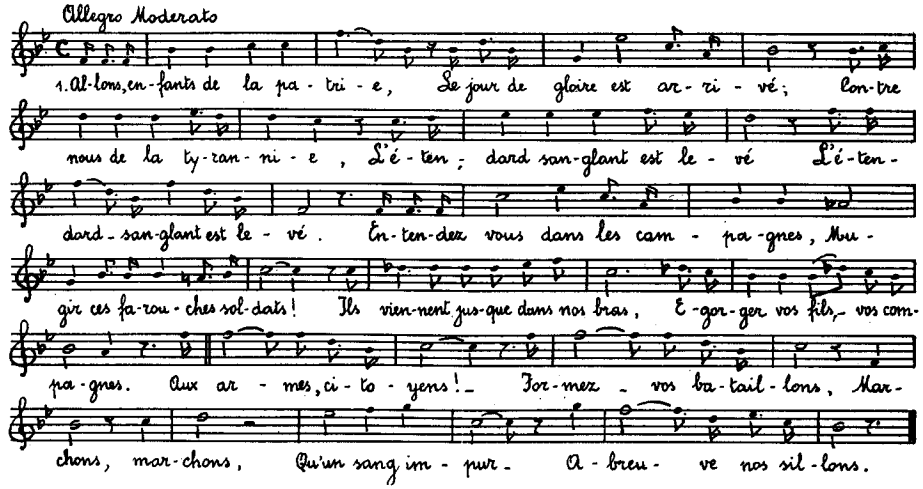

LA MARSEILLAISE

Woorden en muziek van Rouget de Lisle

1. Allons, enfants de la Patrie, Le jour de gloire est arrivé. Contre nous de la tyrannie, L'étendard sanglant est levé (2 x) Entendez-vous dans les campagnes, Mugir ces farouches soldats! Il viennent jusque dans vos bras Egorger vos fils et vos compagnes.

Refrain: Aux armes, citoyens! Formez vos bataillons, Marchons, marchons, Qu'un sang impur Abreuve nos sillons!

2. Amour sacré de la patrie, Conduis, soutiens nos bras vengeurs; Liberté, liberté chérie, Combats avec tes défenseurs (2 x); Sous nos drapeaux que la victoire Accoure à tes mâles accents; Que tes ennemis expirants Voient ton triomphe et notre gloire!
Aux armes...

3. Nous entrerons dans la carrière Quand nos ainés n'y seront plus, Nous y trouverons leur poussière Et la trace de leurs vertus! (2 x) Bien moins jaloux de leur survivre Que de partager leur cercueil, Nous aurons le sublime orgueil De les venger ou de les suivre!
Aux armes,...

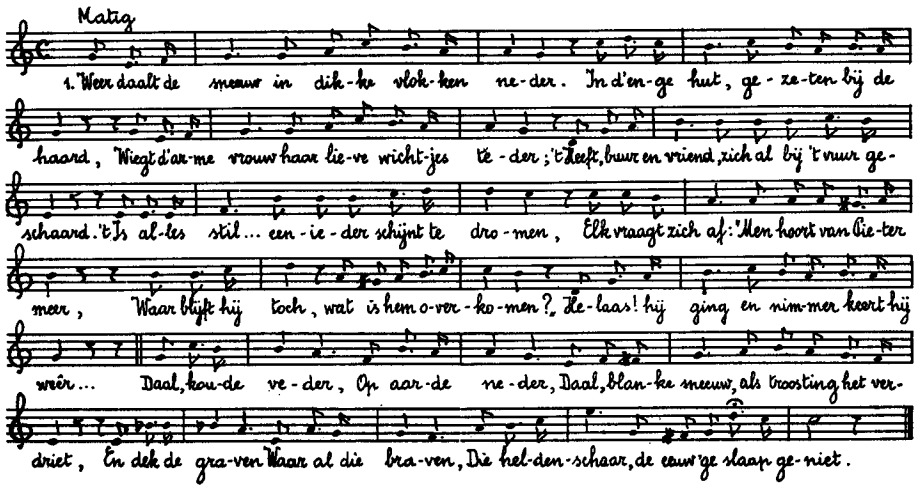

BLOEDIGE SNEEUWVLOKKEN

1. Weer daalt de sneeuw in dikke vlokken neder. In d'enge hut, gezeten bij de haard, Wiegt d'arme vrouw haar lieve wichtjes teder; 't Heeft, buur en vriend, zich al bij 't vuur geschaard. 't Is alles stil... eenieder schijnt te dromen. Elk vraagt zich af: «Men hoort van Pieter meer, Waar blijft hij toch, wat is hem overkomen?» Helaas! hij ging en nimmer keert hij weêr...

Refrein: Daal, koude veder, Op aarde neder. Daal, blanke sneeuw, als troosting in 't verdriet, En dek de graven Waar al die braven, Die heldenschaar, de eeuw'ge slaap geniet.

2. Weêr daalt de sneeuw... en in heur sombre woning Leest Rosa nog een vroegre minnebrief Van hem die voor de grillen van een koning Op 't slagveld stierf — haar eenge minnaar lief, — Bij 't minst gerucht verschrikt zij, angstig luistrend... Doch, nutteloos, haar treuren helpt niet meer. En d'arme meid, zij stierf zijn name fluisterend: «Vaarwel, mijn vriend, gij ook keert nimmer weêr».

3. Weer daalt de sneeuw... en als een zinneloze Dwaalt Lena rond, wanhopig, ongetroost; «Waar», roept zij steeds, «waar schuilt de laffe boze Die hem m'ontnam, de vader van mijn kroost?» Doch niet één straal van hoop strekt haar te rade, Haar kleinen zelfs — begrijpend moeders zeer — Die schreien ook en vragen hunnen vader... Ook hij vertrok, en nimmer keert hij weêr.

VIERDE STROFE OP BLADZIJDE 47

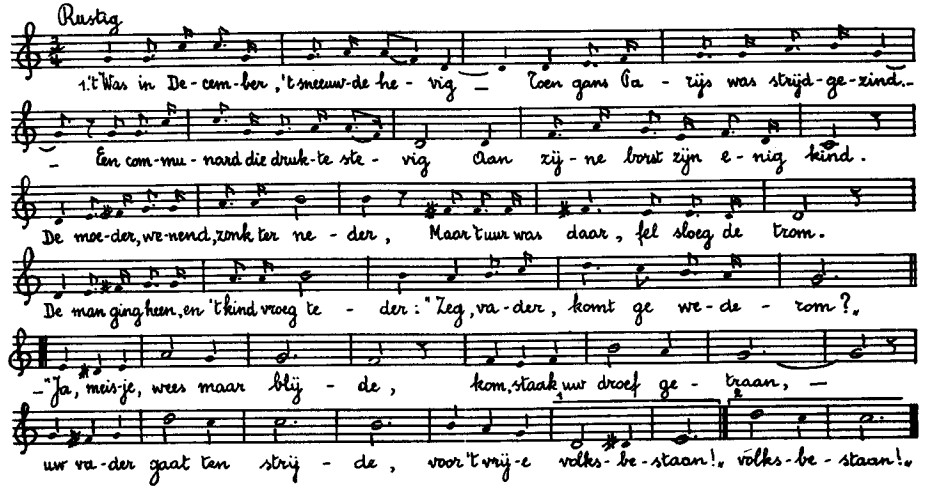

DE WEES VAN DE COMMUNARD

Woorden E. Smol

1. 't Was in December, 't sneeuwde hevig, Toen gans Parijs was strijdgezind. Een communard die drukte stevig Aan zijne borst zijn enig kind. De moeder, wenend, zonk te neder, Maar 't uur was daar, fel sloeg de trom. De man ging heen, en 't kind vroeg teder: «Zeg, vader, komt ge wederom?» — «Ja, meisje, wees maar blijde, kom, staak uw droef getraan, uw vader gaat ten strijde, voor 't vrije volksbestaan!» (bis)

2. Met woede vecht men allerwege, Op straat, langs plein en boulevards: 't Kanon braakt woest zijn kogelregen, Ach, 't leger wijkt der Communards... Helaas! het arme kind is weze: Haar vader sneeft in d'eerste rang, De held die nimmer kende vreze, Ten grave rust hij eeuwig lang... — Uw vader, lieve kleine, getrouw aan zijne vaan, die viel voor 't eedle, reine, voor 't vrije volksbestaan! (bis)

3. Juist was een jaar nu heengevlogen Dat hij zijn bloed voor 't volksheil gaf. Als 't weesje vroeg, bedrukt, bewogen: «Zeg moeder, waar is vaders graf? O, geef me geld, sprak 't onder 't klagen, Voor ene kroon van bloemkens fijn; Ik zal ze vaderlief gaan dragen, Hij zal dan toch zo blijde zijn...» — Ach kind, ik kan niets geven, niets dan een zilte traan, aan hem die gaf zijn leven voor 't vrije volksbestaan!» (bis)

4. En d'arme wees, met snelle stapjes, Geroerd door moeders felle nood, Liep om haar pop en met wat lapjes Stak zij haar speelgoed gans in 't rood... Zij ijlt er mee door 't gure weder. Naar 't kerkhof heen, waar vader lag, En legt op 't graf haar popje neder Terwijl ze snikt met droef geklaag: «O, vader zoet, o waarde, 'k bied u mijn speelgoed aan, omdat ge streedt op d'aarde voor 't vrije volksbestaan!» (bis)

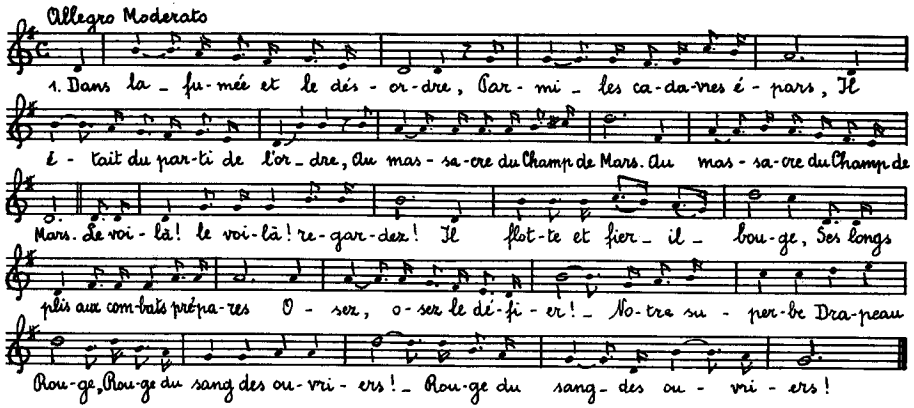

HYMNE AU DRAPEAU ROUGE

Oud Communelied

1. Dans la fumée et le désordre, Parmi les cadravres épars, Il était du parti de l'Ordre, Au massacre du Champs de Mars (bis).
Refrain: Le voilà! le voilà! regardez! Il flotte et fier il bouge, Ses longs plis aux combats préparés Osez, osez le défier! Notre superbe Drapeau Rouge, Rouge du sang dés ouvriers! (bis)
2. Sous la Commune il flotte encore A la tête des bataillons: Et chaque bataillon arbore Ses longs plis en haillons! (bis)
3. Puis planté sur les barricades Par le peuple de février, Ce signe de la fusillade Devint Drapeau des ouvriers. (bis)
4. Puis quand l'ingrate République Laissait ses fils mourir de faim, Il entra dans la lutte épique Le Drapeau Rouge de juin!

★

UIT HARDE STRIJD OM EEN BETER LEVEN

De eerste taak kan niet anders zijn dan verovering van een beter leven voor de arbeiders. De socialisten van het eerste uur hebben heel goed begrepen, dat verheffing van de mens niet mogelijk is als hij in zwarte ellende moet ploeteren. Om aan die ellende te ontkomen moest strijd worden gevoerd, op het sociale plan: de werkstaking, op het politieke plan: voor stemrecht, voor wettelijke achturendag. Daartoe was sterke organisatie nodig. En in die reusachtige taak — welke tot een goed einde werd gebracht! — speelde het lied zijn grote, mooie rol. Hier volgt een greep uit de rijke garve.

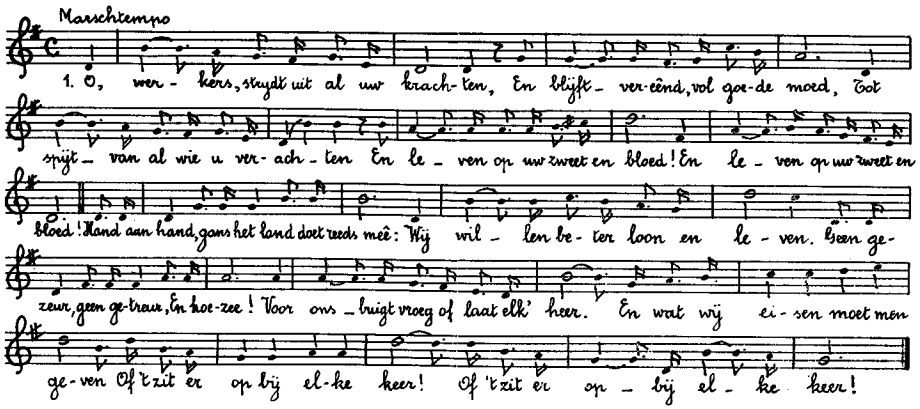

STRIJDZANG BIJ DE WERKSTAKING

Woorden: A. Bogaerts. Zangwijze: «Hymne au Drapeau Rouge»

1. O, werkers strijdt uit al uw krachten, En blijft vereend, vol goede moed, Tot spijt van al wie u verachten En leven op uw zweet en bloed! (bis)

Refrein: Hand aan hand, Gans het land Doet reeds meê: Wij willen beter loon en leven. Geen gezeur, Geen getreur, En hoezee! Voor ons buigt vroeg of laat elk' heer. En wat wij eisen moet men geven Of 't zit er op bij elke keer! (bis)

2. En laat ze zeggen wat ze willen En laat ze doen wat elk maar kan: Ze zullen ons niet langer drillen, Wij hebben ruim genoeg er van!

3. «Met twee frank daags kan men goed leven!» Zeggen die luie millionnairs! Maar moest men hun het werk eens geven, Zij vielen dood, die sukkeleers!

4. Wij lijden steeds en zijn bedrogen, Verplet door Staat en fabrikant! Maar zien wij klaarder uit onz' ogen, En ruimen wij de boel aan kant!

5. Komt, stakers, op! blijft kloek aan 't strijden. Van overal komt hulpe toe, Houdt krachtig vol, weet wat te lijden: Eens worden onze bazen moê!

6. Triomf wacht ons zo wij volherden, Geen lafaards dus, geen kruiperij! Wij hebben recht, laat ons gewerden: Nooit komt er nog uitzuigerij!

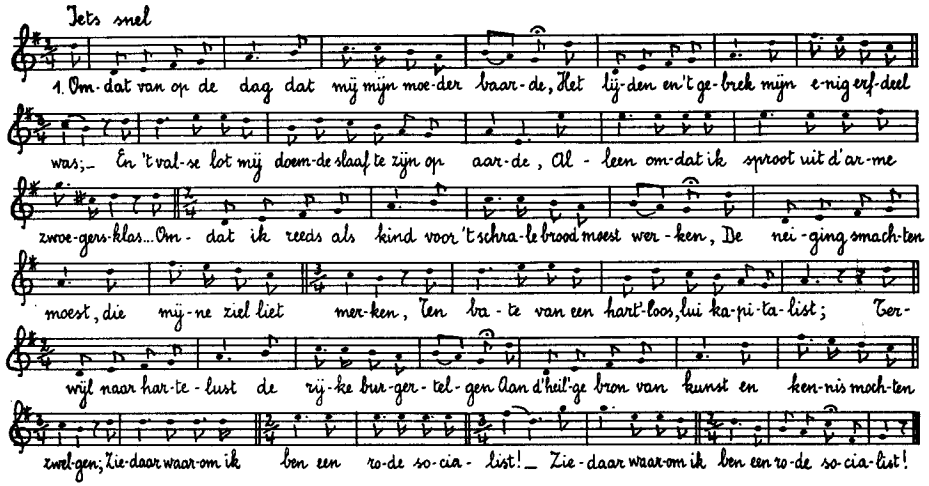

WAAROM BEN IK EEN RODE SOCIALIST

Zangwijze: «Waarom ben ik Republikein»

1. Omdat van op de dag dat mij mijn moeder baarde, Het lijden en 't gebrek mijn enig erfdeel was; En 't valse lot mij doemde slaaf te zijn op aarde, Alléén omdat ik sproot uit de arme zwoegersklas... Omdat ik reeds als kind voor 't schrale brood moest werken, De neiging smachten moest, die mijne ziel liet merken, Ten bate van een hart'loos, lui kapitalist; Terwijl naar hartelust de rijke burgertelgen Aan d'heilige bron van kunst en kennis mochten zwelgen; Ziedaar waarom ik ben een rode socialist! (bis).

2. Omdat ik thans bespeur hoe 't volkskind wordt versmaad en Hoe men 't werken hoont, en 't lui zijn looft en roemt; Hoe hij, die nooit iets deed, in overvloed mag baden, Wijl hij, die zwoegt en zweet tot honger wordt gedoemd... Omdat het heiligst recht verkracht wordt en vertreden; Omdat men spot met deugd, met eergevoel en zeden; Omdat 't geweld regeert, gesteund door goud en list, Om zoveel willekeur, met onrecht en met plagen, Tot 's werkers heil voor goed van 't aarderijk te jagen, Ziedaar waarom ik ben een rode socialist! (bis).

3. Omdat de macht berust bij echt bandietenbroedsel, Wiens heerszucht, dwang en waan steeds klimmen dag aan dag; Dat kerkert, ja, vermoordt wie rechten eist en voedsel. Of wie gedwee niet buigt voor hun geroofd gezag... Omdat ik plunderen zie de kas van 's lands millioenen, Door vorst en legerrot en Roomse roofkapoenen; Gevuld — o schand! — door hem die spreek- en kiesrecht mist. 'k Wil recht voor iedereen, die plichten heeft te dragen; 'k Wil wetten die het volk beschermen en behagen; Ziedaar waarom ik ben een rode socialist! (bis)

VIERDE STROFE OP BLADZIJDE 27

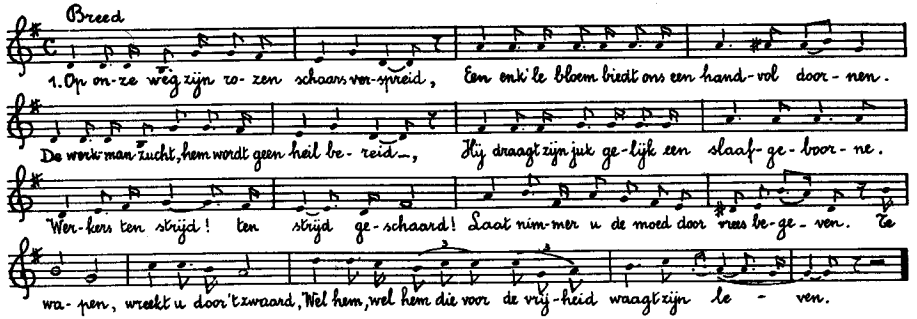

TEN STRIJD

Woorden: P.C. De Ruyter — Zangwijze: «Les Rameaux»

1. Op onze weg zijn rozen schaars verspreid, Een enk'le bloem biedt ons een handvol doornen. De werkman zucht, hem wordt geen heil bereid, Hij draagt zijn juk gelijk een slaafgeboorne.
Refrein: Werkers ten strijd! ten strijd geschaard! Laat nimmer u de moed door vrees begeven. Te wapen, wreekt u door 't zwaard, Wel hem, Wel hem die voor de vrijheid waagt zijn leven!

2. Men zegt ons wel, het werk is onze plicht, Maar men onthoudt ons onze burgerrechten. En hij, die nooit door arbeid iets verricht, Maakt door zijn goud, ons, werkers, tot zijn knechten.

3. Is 't niet genoeg, dat bij gebrek aan brood, Voor 't kapitaal we als slaven moeten buigen? Men eist van ons, dat we in de hoogste nood Vol dankbaarheid voor ons bestaan nog juichen.

4. Op dus, ten strijd! de werkman, thans ontwaakt, Doet nu met kracht, zijn wil en wensen horen. Ons blijv' de roem, wanneer de dag genaakt, Dat door het volk de vrijheid wordt herboren.

---

4. Kortom, ik wil een einde aan meesterschap en banden, Aan 't voorrecht en de macht der huidige burgerskliek, 'k Wil broederschap en vreê; dus, grenzen weg en standen. En 'k wil de wereld gans: één Volkenrepubliek, Waarin de arbeid vrij als opperheer zou tronen, En welvaart en geluk, genie en vlijt belonen; Waarin het levensrecht van niemand wordt betwist. Om tot dit grootse doel, 't verhevenst' aller zaken, de vrijmaking des volks, al spoedig te geraken, Daarom ik ben en blijf een rode socialist! (bis)

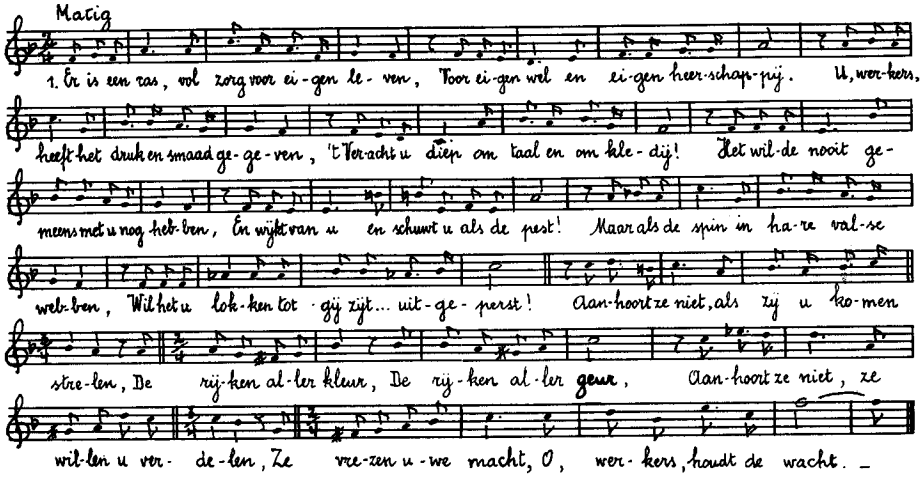

DE VERDELERS

Muziek: J. Vander Meulen
Woorden: A. Bogaerts

1. Er is een ras, vol zorg voor eigen leven, Voor eigen wel en eigen heerschappij. U, werkers, heeft het druk en smaad gegeven. 't Veracht u diep, om taal en om kledij! Het wilde nooit gemeens met u nog hebben, En wijkt van u en schuwt u als de pest! Maar, als de spin in hare valse webben, Wil het u lokken tot gij zijt... uitgeperst!

Refrein: Aanhoort ze niet, als zij u komen strelen. De rijken aller kleur, De rijken aller geur, Aanhoort ze niet, ze willen u verdelen, Ze vrezen uwe macht, O, werkers houdt de wacht!

2. Hun taal is zoet, ze strelen en ze flemen: De werker is «hun liefste vriend» op aard! Ze zullen hem in hun bescherming nemen En hebben hem voor armoê steeds bewaard! Maar steeds zijn zij, in rijkvergulde zalen, In kostbare tooi, aan volle tafels zat... Terwijl «hun vriend» met honger om moet dwalen, En smarten vindt op 't bange werkerspad!

3. Gij zijt hun vriend, ze zullen u dat zweren, Voor u zijn zij van liefd' als overvol. Maar gij moogt nooit of nimmer meer beweren Dat zij Cartouchen zijn, dan zijn ze dol! Want zulke taal, zegt men, past niet aan slaven. Hebt eerbied steeds voor hunne werkzaamheid. En dankt ze ook voor 't werk dat zij u gaven, Zij dragen toe, ondanks hun spaarzaamheid!...

4. Uw werkbroers zijn, zo gij ze wilt geloven, Het «rood gespuis», en rovers allemaal. Zij zullen u de hemel wel beloven, Maar stopt uw oor voor socialistentaal... Weest zwart of blauw, dat kunnen zij verdragen, Maar haat elkaar, dat is voor hen de macht; Verdeeld zult gij de parasieten schragen, Vereent u dus, o werkers, 't is uw kracht.

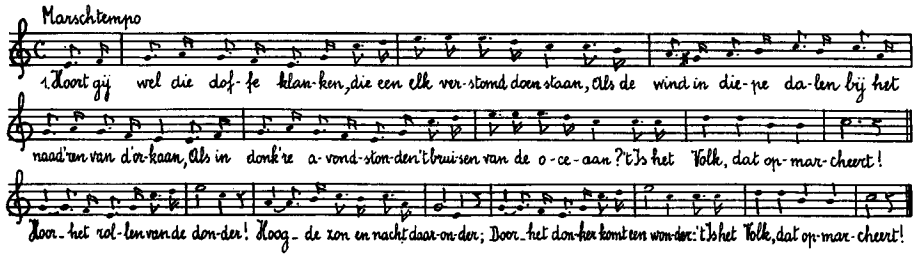

MARSCH DER ARBEIDERS

Woorden William Morris
Vertal. P.J. Troelstra

1. Hoort gij wel die doffe klanken, die een elk verstomd doen staan, Als de wind in diepe dalen bij het nad'ren van d'orkaan, Als in donk're avondstonden 't bruisen van de oceaan? 't Is het volk, dat opmarcheert!

Refrein: Hoor het rollen van de donder! Hoog de zon en nacht daaronder; Door het donker komt een wonder: 't Is het volk dat opmarcheert!

2. Waarheen gaan ze, waar vandaan toch en wie zijn ze, die g' ons meldt? Waar is tussen hel en hemel hunne woning opgesteld? Willen zij een meester dienen? Werken z'ook voor weinig geld? Wat is 't volk dat opmarcheert?

3. Uit de smart en de verned'ring gaan zij op naar licht en kracht, Heel de wereld is hun woning, overal waar 't leven lacht; Koopt ze, huurt z' om u te dienen! Maar dan niet te lang gewacht Want gedenk: de tijd marcheert!

4. Zij zijn 't die uw huizen bouwen, 't linnen weven, bakken 't brood Heel het leven u verzoeten, koest'ren u aan moeders schoot, Steeds bereid om u te dienen. En wat loon was 't, dat ge boodt? Ha, het volk is 't dat marcheert.

5. Eeuwen zijn voorbijgetrokken, dat zij zwoegden, doof en blind. Nooit eens opgeschrikt in 't lijden, zonder hope, slaafs gezind; Maar nu steken z'op hun oren en hun kreet ruist op de wind En 't ontwaakte volk marcheert.

6. Hoort en beeft nu, trotse rijken, want vervuld is nu de tijd, Eens voor u was al ons werken, voortaan roept ons hoger strijd, Wij zijn mensen en verov'ren ons de volle menselijkheid. Wie ook tegen ons marcheert!

7. Wilt gij strijd dan? Wilt ge als in 't vuur het dorre rijs vergaan? Wilt gij vrede? Komt dan tot ons: voor of tegen; maakt wat aan: Komt en leeft met ons; voor 't nieuwe leven breken wij de baan! 't Is de hoop, die mee marcheert!

8. Zo marcheren wij, de werkers, en 't geluid, dat gij daar hoort, 't Is de krijgskreet der bevrijding, die de zware lucht doorboort. En ons vaandel draagt de kleuren van de morgen, die er gloort, Nu de nieuwe tijd marcheert.

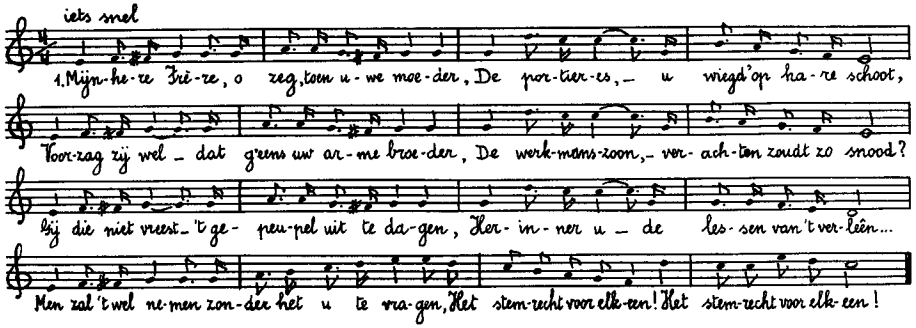

HET STEMRECHT VOOR ELKEEN

Woorden : Em. Moyson.

1. Mijnhere Frère, o zeg, toen uwe moeder, De portieres, u wiegde op hare schoot, Voorzag zij wel dat g' eens uw arme broeder, De werkmanszoon, verachten zoudt zo snood? Gij die niet vreest 't gepeupel uit te dagen, Herinner u de lessen van 't verleên... Men zal 't wel nemen zonder 't u te vragen, Het stemrecht voor elkeen!

2. 't Duurt reeds zo lang, het rijk der advocaten. Der geldbarons, der zwepersdwingelandij. De kleine man, die laten zij maar praten. Maar zijn belang blijft steeds bij hen ter zij : Behendig om voor 't kiezerskorps te liegen, Zorgt elk aan 't roer voor zijn profijt alleen... Wat zullen al die koordendansers vliegen Door 't stemrecht voor elkeen!

3. Gewenste tijd — o moge ik hem beleven! — Als eind'lijk 't Volk, van zijne macht bewust, Zal opstaan om de laatste schop te geven In 't wagg'lend kraam dat op de cijns berust! Ziet gij hem niet reeds in de verte klaren. De schone dag dat alleman te been, Voor d'eerste maal zijn wil zal openbaren Door 't stemrecht voor elkeen!

4. Het was een droom van een'ge vreemde joden Ons vadererf te schoeien naar hun leest : 't soldatenspel en al de slechte moden, Die moesten hier vervangen d'oude geest... 't Werd al ontvlaamst om Vlaanderen uit te zuigen, 't Partijgeweld verdeelde onze zustersteên... Kom, red ons, kom en werp 't verraad in duigen, O stemrecht voor elkeen!

5. Ja, 'k hoop in u, gezond verstand der mind'ren, 'k Betrouw op 't Volk door vrijheidsliefde ontwaakt ; 't Zal d'ondergang van 't werkende volk verhinderen In d'onweersmacht die voor Europa naakt... En moesten w'ook 't bedroevend schouwspel geven. Eens kleinen lands door machtiger vertreên, 's Volks zelfbestaan zou eenmaal nog herleven Door 't stemrecht voor elkeen!

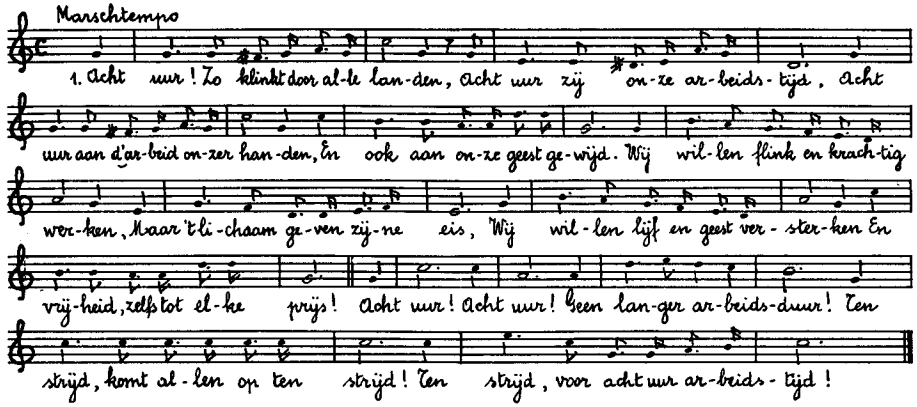

ACHTURENMARSCH

Woorden : A. Bogaerts

1. Acht uur! zo klinkt door alle landen, Acht uur zij onze arbeidstijd, Acht uur aan d'arbeid onzer handen. En ook aan onze geest gewijd. Wij willen flink en krachtig werken. Maar 't lichaam geven zijnen eis. Wij willen lijf en geest versterken En Vrijheid, zelfs tot elke prijs!

Refrein : Acht uur! Acht uur! Geen langer arbeidsduur! Ten strijd! Komt allen op ten strijd! Ten strijd, voor acht uur arbeidstijd!

2. De vrees is om het hart geslagen Van vorst, van heer en burgerman. Maar wij, wij zullen niet versagen, Wij strijden tot de laatste man. Wij strijden voor 't geluk van allen. Het recht is steeds aan onze zij. Onz' eisen laten wij niet vallen. Doch vord'ren vrank en fier en vrij :

3. Komt, allen in 't gelid getreden! Komt, strijden wij nu onvermoeid! Wij hebben lang genoeg gebeden. Wij zijn het smeken nu ontgroeid. Wij weten niets te kunnen hopen Van hen die machtig zijn op aard' : Wij zullen dra hun sterkte slopen. En eisen krachtig, onvervaard :

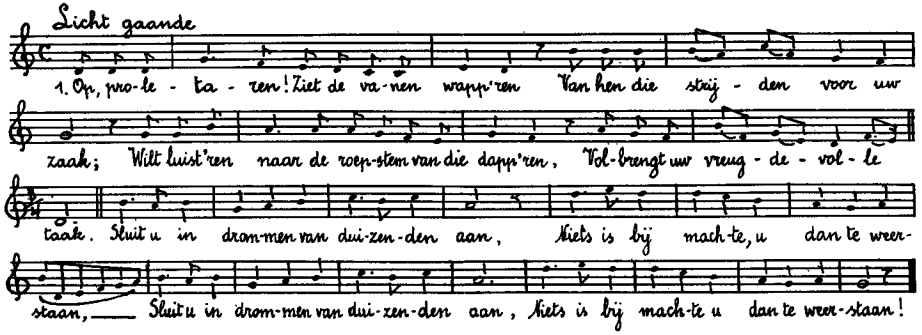

OP, PROLETAREN !

Zangwijze : Fries Volkslied

1. Op, proletaren ! Ziet de vanen wapp'ren Van hen die strijden voor uw zaak ; Wilt luist'ren naar de roepstem van die dapp'ren, Volbrengt uw vreugdevolle taak.

Refrein : Sluit in drommen van duizenden aan, Niets is bij machte u dan te weerstaan !

2. Op, proletaren, laat de moed niet vallen, Al schijnt de zege ook nog ver ; Ziet ! In 't verschiet rijst hoopvol reeds voor allen De toekomst als een gouden ster.

3. Op, proletaren ! 't Bang verdriet gebannen, Vreugd in het hart en moed in 't oog ; De vijand wijkt voor d' aandrang onzer mannen, Hoe hij zich ook al weren moog'.

★

EN STRIJD VOORAL VOOR DE GEDACHTE !

Wat waren ze kortzichtig, de luitjes die in de socialistische beweging slechts een strijd om stoffelijke belangen zagen ! Reeds in de vroegste dagen, toen het waarachtig niet te verwonderen zou zijn geweest moest alle energie op de verovering van een dragelijker leven zijn gezet, kwamen de socialisten op voor gedachten waarin zorg om het eigen onmiddellijk welzijn ver werd overtroffen door de drang om de mensheid, heel de mensheid te verheffen, een betere wereld te scheppen. Een moreel hoogstaande strijd, niet met de waap'nen der barbaren, maar met het geesteszwaard van de klaarzienden ! De liederen daarover klinken fris en krachtig, nu evengoed als toen ze ontstonden.

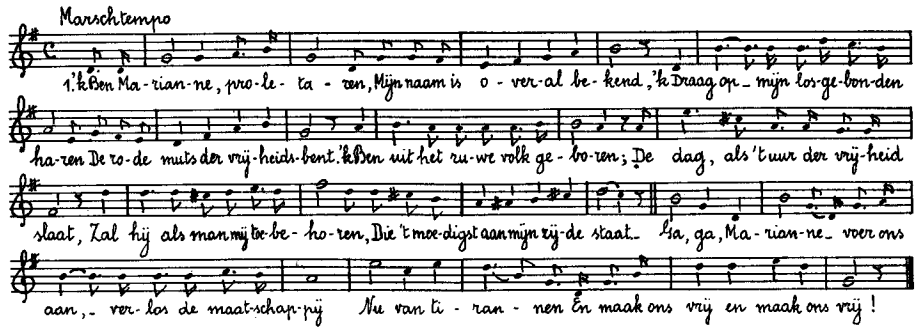

MARIANNELIED

Woorden : P.C. De Ruyter — Muziek : Léon Trafiers

1. 'k Ben Marianne, proletaren, Mijn naam is overal bekend, 'k Draag op mijn losgebonden haren De rode muts der vrijheidsbent. 'k Ben uit het ruwe volk geboren ; De dag, als 't uur der vrijheid slaat, Zal hij als man mij toebehoren, Die 't moedigst aan mijn zijde staat.

Koor : Ga, ga, Marianne. Voer ons aan, verlos de maatschappij Nu van tirannen En maak ons vrij ! En maak ons vrij !

2. Gij forse smid, gij die bedolven In 's aardrijks schoot geen dag aanschouwt ; Gij, die moet zwerven op de golven ; Gij, akkerman, die 't land bebouwt — Uw meesters, lage parasieten, Bevelen u: gelooft aan God, Wijl zij een hemel hier genieten En gij een hel, tot schand' en spot.

2. Mijn republiek, o proletaren. Door d'eeuwen heen omvergehaald, Zal aan dezelfde dis u scharen, Wanneer gelijkheid zegepraalt. 'k Eis van de man dezelfde plichten, Dezelfde rechten voor de vrouw. Zo zullen wij der mensheid stichten. Een vrij en vreedzaam staatsgebouw.

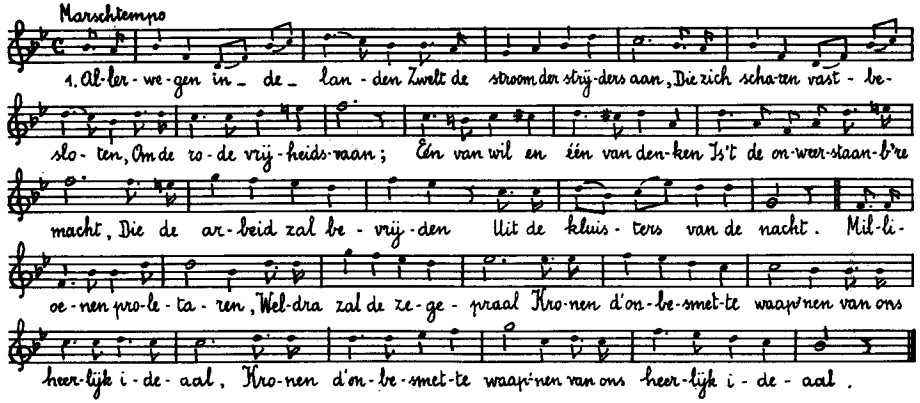

STRIJDLIED

Woorden A. S. de Levita — Muziek: O. W. de Nobel

1. Allerwegen in de landen Zwelt de stroom der strijders aan, Die zich scharen, vastbesloten, Om de rode vrijheidsvaan; Een van wil en één van denken Is 't de onweerstaanb're macht, Die de arbeid zal bevrijden Uit de kluisters van de nacht.

Refrein: Millioenen proletaren, Weldra zal de zegepraal Kronen d'onbesmette waap'nen. Van ons heerlijk ideaal (bis)

2. Ziet de dapp're onversaagden Moedig elk gevaar weerstaan; Ziet de helden kloek en rust'loos Eff'nen ons een veilige baan. List noch laster doet hen wijken, Cel noch honger grijpt hen aan, Vast aaneengesloten blijven Zij steeds hoopvol voorwaarts gaan.

3. En die enk'len, die bezwijken, Moe gestreên of neêr gesard, Hun bewaren wij vol liefde D'ereplaats in 't dankbaar hart. 't Droevig lot dier martelaren Staalt nog meer ons in de strijd; Wis wordt eens hun leed gewroken Als de arbeid is bevrijd.

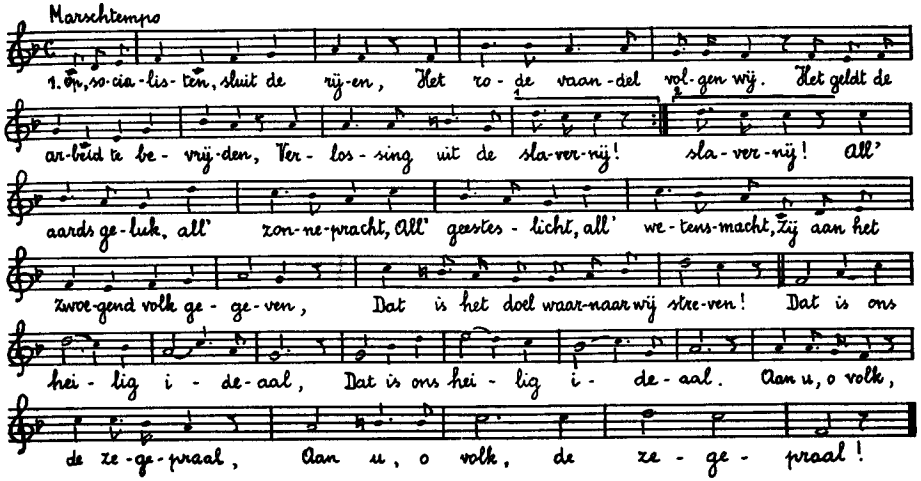

SOCIALISTENMARSCH

Woorden: M. Kegel-A. S. de Levita — Muziek: C. Gramm

1. Op socialisten, sluit de rijen, Het rode vaandel volgen wij. Het geldt de arbeid te bevrijden, Verlossing uit de slavernij! All'aards geluk, all' zonnepracht, All' geestesligt, all'wetensmacht, Zij aan het zwoegend volk gegeven, Dat is het doel waarnaar wij streven!

Dat is ons heilig ideaal, Dat is ons heilig ideaal. Aan u, o volk, de zegepraal, Aan u, o volk, de zegepraal!

2. Gij, millioenen proletaren. In dorp en stad en mijn en veld, Die, om een karig loon te garen Met zware arbeid wordt gekweld, Leent ons gehoor en sluit u aan, Vereend kan niets uw kracht weerstaan! Uit nood en leed u zien geheven, Dat is het doel waarnaar wij streven!

Dat is ons heilig ideaal...

3. Niet met de waap'nen der barbaren, Met kruit noch degen kampen wij. Het geesteszwaard der vrijheidsscharen Brengt slechts de zege aan onz' zij. Dat vrede heers' dat welstand bloei', Dat vreugd' en hope eens doorgloei' Des werkers huis, des werkers leven, Dat is het doel waarnaar wij streven!

Dat is ons heilig ideaal...

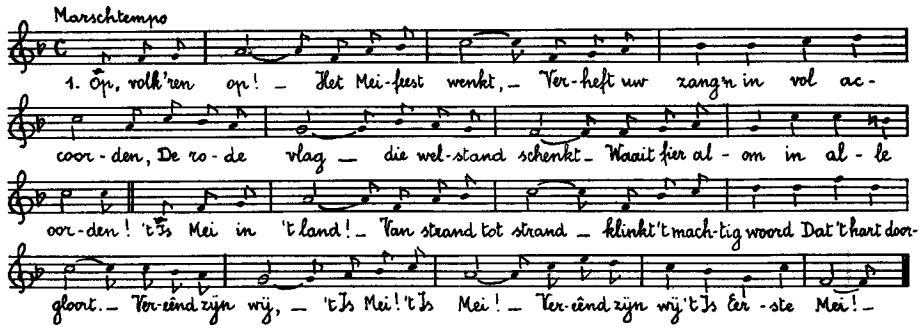

ONS MEILIED

Woorden : A. Bogaerts — Muziek : J. Vander Meulen

1. Op, volk'ren, op! Het Meifeest wenkt, Verheft uw zang' in vol accoorden, De rode vlag die welstand schenkt Waait fier alom in alle oorden!

Refrein : 't Is Mei in 't land! Van strand tot strand Klinkt 't machtig woord Dat 't hart doorgloort Vereend zijn wij, 't Is Mei! 't Is Mei! Vereend zijn wij 't Is Eerste Mei!

2. En altijd strijden wij als braven, En altijd willen wij vooruit. Men kan ons allen wel begraven Maar nooit drijft men Marianne er uit!

3. Acht uren werk, acht uren rusten, Acht uren voor genot en boek: Dat willen wij op alle kusten ; Dan is de werker blij en kloek.

4. Voor allen vrijheid, welstand, vrede. Voor allen kennis, heil en kracht. Dan gloort alom het licht der Rede Dan is het werk de hoogste macht!

5. En mannen, vrouwen, ook de kind'ren, 't juicht alles mee in 't feestgetij! Er zijn geen meerd'ren en geen mind'ren Maar broeders in onz' maatschappij!

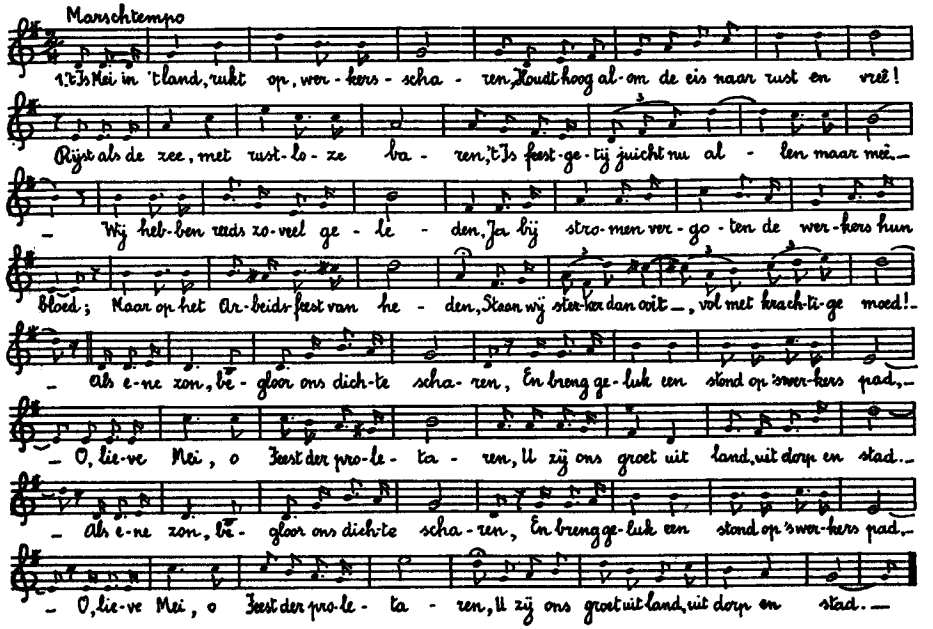

'T IS MEI

Woorden : A. Bogaerts
Zangwijze : «Liberté, Egalité, Fraternité»

1. 't Is Mei in 't land, rukt op, werkersscharen, Houdt hoog alom de eis naar rust en vreê! Rijst als de zee, met rustloze baren, 't Is feestgetij : juicht nu allen maar meê. Wij hebben reeds zoveel geleden, Ja bij stromen vergoten de werkers hun bloed; Maar op het Arbeidsfeest van heden, Staan wij sterker dan ooit, vol met krachtige moed!

Refrein : Als ene zon, begloor ons dichte scharen, En breng geluk een stond op 's werkers pad, O, lieve Mei, o Feest der Proletaren, U zij ons groet uit land, uit dorp en stad. (bis)

2. 't Is Mei in 't land, hoort juichen de slaven. Hun hoop is groot, eens hoort de macht hun toe! Dan zijn zij vrij, de strijdende braven, Dus kloek vooruit : al zijn wij lijdensmoe. Wij stortten reeds zovele tranen, Onze lijken bezaaien de velden alom ; Het volk zal zelf een weg zich banen, Wij zijn machtig vereênd, keren werelden om.

3. Alom in 't land zijn bloemen geboren, En liefdevol ontwaakt weerom natuur. Ook in ons hart moet hope steeds gloren, En vlamt weerom des levens volle vuur! En was soms ook zo groot ons lijden, En de honger zo scherp en ons recht ons ontrukt, Wij zullen moedig blijven strijden, Tot er niemand op aard, nog de werker verdrukt!

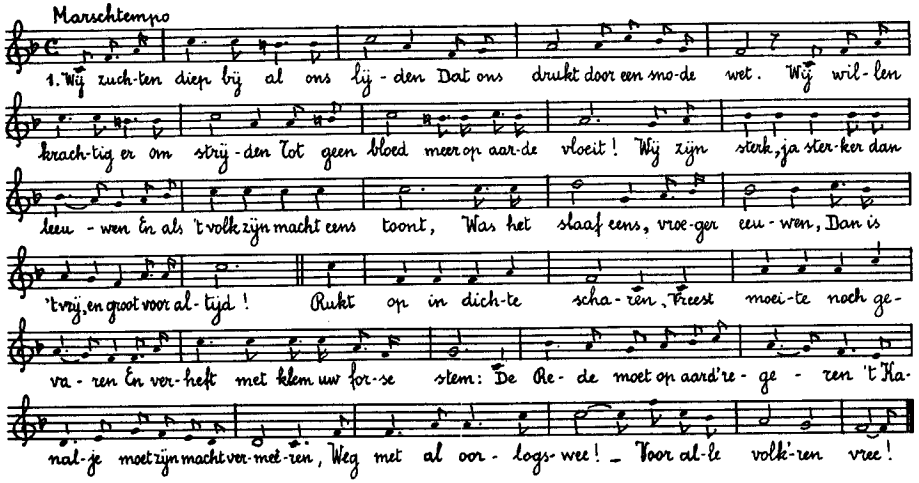

WEG MET DE OORLOG

Woorden: A. Bogaerts. Zangwijze: «Debout Frères de Misère»

1. Wij zuchten diep bij al ons lijden Dat drukt door een snode wet. Wij willen krachtig er om strijden Tot geen bloed meer op aarde vloeit! Wij zijn sterk, ja sterker dan leeuwen En als 't volk zijn macht eens toont, Was het slaaf eens, vroeger eeuwen, Dan is 't vrij, en groot voor altijd!

Refrein: Rukt op in dichte scharen, Vreest moeite, noch gevaren En verheft met klem uw forse stem: De Rede moet op aard'regeren 't Kanalje moet zijn macht vermeêren, Weg met al oorlogswee! Voor alle volk'ren: Vree!

2. Men rukt ons weg uit liefdesbanden En men doemt ons tot volkenhaat. Men sleurt het werktuig uit onze handen, En men wringt er het moordtuig in! Maar gevloekt, gevloekt al die wetten, Die het volk eens in puin zal slaan, Als het woedend zal verpletten Al wie 't zwaard hem gaf in de hand!

3. Laat 't rein idee in ons steeds groeien, Dat de volkeren broeders zijn! Geen werkersbloed mag ooit nog vloeien En geen traan welle ooit in moed'ren oog. Geen kledij van haat en schande Drukke nog onze schoud'ren weer; Breekt de wapens in den lande En grijpt allen 't werktuig weer op!

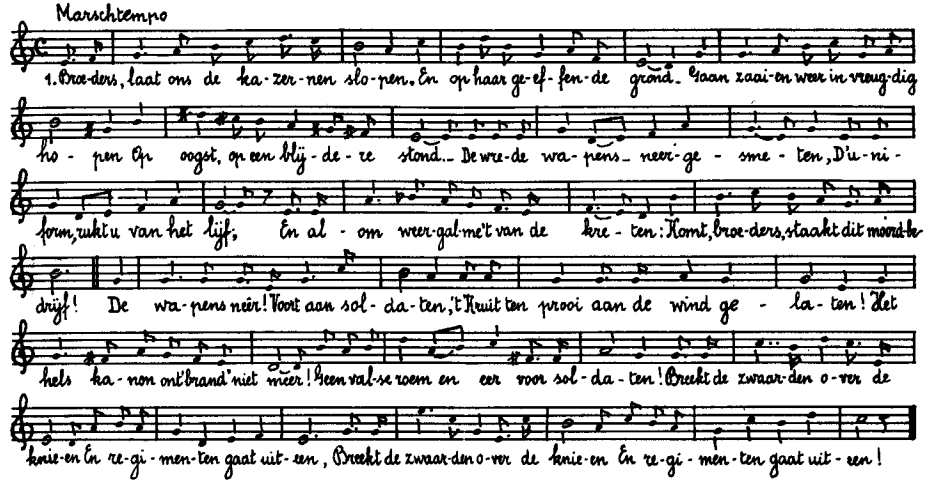

DE WAPENS NEER

Muziek: Henri Weyts

1. Broeders, laat ons de kazernen slopen En op haar geëffende grond Gaan zaaien weer in vreugdig hopen Op oogst, op een blijdere stond. De wrede wapens neergesmeten, De uniform, rukt u van het lijf; En alom weergalme 't van de kreten: Komt, broeders, staakt dit moordbedrijf!

Refrein: De wapens neer! Voortaan soldaten, 't Kruit ten prooi aan de wind gelaten! Het hels kanon ontbrand' niet meer! Geen valse roem en eer voor soldaten! Breekt de zwaarden over de knieën En regimenten gaat uiteen. Breekt de zwaarden over de knieën En regimenten gaat uiteen.

2. Hartloos haalt men ons en onze broeders Weg van de fabriek en de ploeg; Ontrukt ons aan onz' teedre moeders Voor nut'loos soldatengezwoeg; Om 't goed der rijken te bewaken, Om voor hen in 't vuur te gaan. Moeten daarvoor wij onz' arbeid staken, Mag dus onz' frisse jeugd vergaan?

3. Met wat macht dwingt men ons te leren De vloekbare kunst van het staal; zullen wij dan eeuwig blijven eren, Dat mensen-onterend schandaal? Neen, neen, niet langer mag m' ons leiden Naar de slachtplaats als het vee. Wil men ons tot oorlogshelden wijden, Wij zijn soldaten van de vreê!

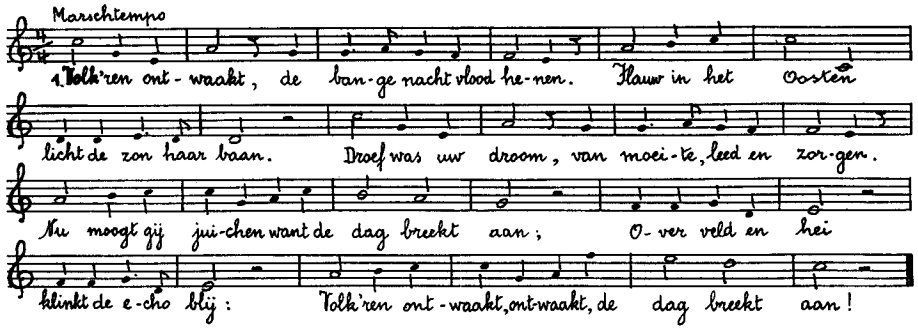

VOLK'REN ONTWAAKT

Woorden E. Carpentier (Engeland) - Ned. Bew.: A. Bogaerts

1. Volk'ren ontwaakt, de bange nacht vlood henen. Flauw in het Oosten licht de zon haar baan. Droef was uw droom, van moeite, leed en zorgen. Nu moogt gij juichen, want de dag breekt aan; Over veld en hei klinkt de echo blij: Volk'ren ontwaakt, ontwaakt, de dag breekt aan!

2. Volk'ren ontwaakt, zo roepen berg en dalen. Jubelt de leeuw'rik, stijgend naar omhoog. Wilt gij nog langer en sluim'rend nederliggen? Wilt gij nog langer sluiten oor en oog? Zal dit dringend woord sterven onverhoord? Volk'ren ontwaakt, ontwaakt, de dag breekt aan!

3. Voort dan gij broeders, strijders, fiere helden, Makkers in lijden, armoe, druk en smaad. Sterk door 't geloof in 't heerlijk uur der Vrijheid, Staart gij het rijzend zonlicht in 't gelaat. Jubelt dra uw zang, na een nacht zo lang. 't Volk is ontwaakt, en zie, nu is het dag!

★

HULDE AAN DE STRIJDERS, AAN HET SOCIALISME

Bij vele gelegenheden werd de behoefte gevoeld de dank van allen uit te spreken voor de leidende figuren uit de arbeidersbeweging en voor de vele anonieme, nooit versagende strijders die telkens weer met nieuwe verbetenheid, nieuwe geestdrift in de bres sprongen voor de Partij, voor de Gedachte. En daarnaast ontstonden liederen die het Socialisme en zijn symbolen verheerlijkten, die ons vandaag dierbaar zijn zoals ze gisteren de eerste strijders dierbaar waren. Enkele besluiten deze bundel, in een dankbare gedachte aan de ontelbare strijders uit een voorbije periode, wier liefde en overtuiging wordt voortgezet. Tot heil van onze klasse, tot heil van de mensheid!

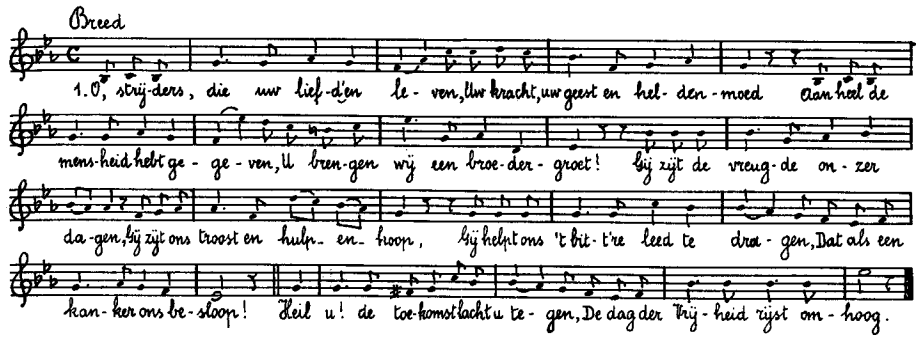

AAN DE STRIJDERS

Woorden Dirk Troelstra — Muziek S. Troelstra-De Vries

1. O, strijders, die uw liefd' en leven, Uw kracht, uw geest en heldenmoed Aan heel de mensheid hebt gegeven, U brengen wij een broedergroet! Gij zijt de vreugde onzer dagen, Gij zijt ons troost en hulp en hoop, Gij helpt ons 't bitt're leed te dragen, Dat als een kanker ons besloop!

Refrein: Heil u! de toekomst lacht u tegen, De dag der vrijheid rijst omhoog.

2. In 't hooploos donker, nooit verbroken, Waar wij verkwijnden, geestverlamd, Hebt gij voor ons heel het licht ontstoken, Waarbij ons nieuwe moed ontvlamt. Veerkrachtig spannen zich de spieren, Het hoofd wordt fier weer opgericht, En als wij 't feest van d'arbeid vieren, Glanst vreugd op 't vroeger dof gezicht.

3. Het feest van d'arbeid! Welk een weelde Voorspelt dit aan het nageslacht; De arbeid, die in leed slechts deelde, Op lichter levensplan gebracht! Wij, werkers, die beneden zwoegden, Steeds in de laagte neergeduwd, Wie smart en zorg de ziel doorploegden, Wij zijn door u omhoog gestuwd.

4. Gij hebt het toverwoord gesproken, Dat onze kracht ontwaken deed; Dat onze kluisters heeft gebroken. En onze wapens heeft gesmeed. «Verenigt u, o proletaren!» Dat was het wachtwoord, dat ons riep, Dat uit onze ordeloze scharen Een macht tot heil der mensheid schiep.

5. Wij volgen u, o dapp're strijders, Met levenslucht en stervensmoed. Aaneengesloten als belijders Der Leer, dat eendracht winnen doet. En gaat g'ons moedig voor ten zege, Dan heffen w' onze kind'ren hoog: Heil u! De toekomst lacht ons tegen! De dag der vrijheid rijst omhoog!

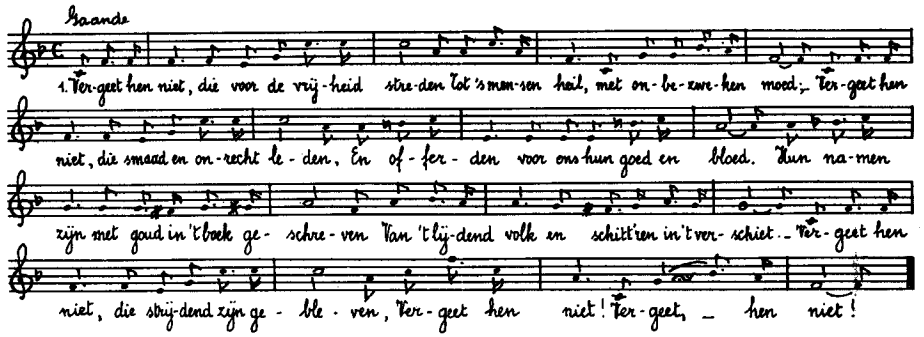

VERGEET HEN NIET

woorden: P.C. De Ruyter — Zangwijze: «Les Dragons de Villars»

1. Vergeet hen niet, die voor de vrijheid streden Tot 's mensen heil, met onbezweken moed; Vergeet hen niet, die smaad en onrecht leden, En offerden voor ons hun goed en bloed. Hun namen zijn met goud in 't boek geschreven Van 't lijdend volk en schitt'ren in 't verschiet. Vergeet hen niet, die strijdend zijn gebleven. Vergeet hen niet! (bis)

2. Vergeet hen niet, de kloeke vrijheidshelden, Die d' overmacht van kerk en kroon weerstaan, Die 't werkend volk een bet're toekomst meldden, En steeds met moed, voor 't recht te strijde gaan. Vergeet hen niet, verdrukte werkmanszonen, Verheft voor hen, uit dankbaarheid, uw lied, Uw liefde slechts, geen goud, kan hen belonen, Vergeet hen niet! (bis).

3. Vergeet hen niet, die wakk're kampioenen, Wier vrijheidsliefde 't volk ontwaken deed. Vergeet hen niet, wier stoutheid millioenen Verlossen zal van 't juk door dwang gesmeed. Vergeet hen niet, die 't vrije woord verkonden, Wier stem weerklinkt waar 't ruw geweld gebiedt, Vergeet hen niet, wier vrijheid wordt geschonden, Vergeet hen niet! (bis).

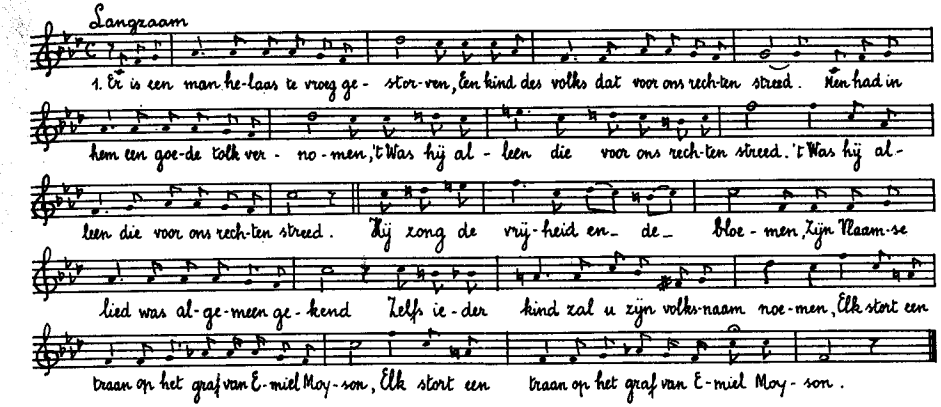

AAN EMIEL MOYSON

1. Er is een man, helaas te vroeg gestorven, Een kind des volks dat voor ons rechten streed. Men had in hem een goede tolk vernomen, 't Was hij alleen die voor onz' rechten streed (bis).

Refrein: Hij zong de vrijheid en de bloemen, Zijn Vlaamse lied was algemeen gekend. Zelfs ieder kind zal u zijn volksnaam noemen, Elk stort een traan op het graf van Emiel Moyson. (bis).

2. Hij bestreed de smart der weduwen en wezen, Daarvoor was hij in het algemeen bekend. De vrijheid stond op zijn gelaat te lezen, Daarom was hij de roemrijkste van Gent. (bis).

3. Ah! Mocht deze man nog langer blijven leven, Dan zou hij zien hoe wij zijn geworden groot, En hoe het volk nu is vooruit getreden, Maar hoe het ook nog heden wordt bespot. (bis).

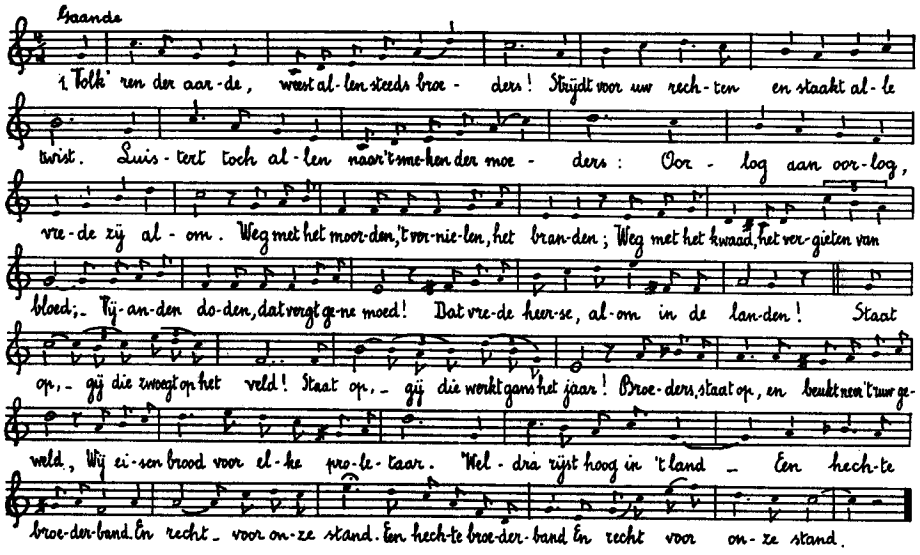

SOCIAAL CREDO

1. Volk'ren der aarde, weest allen steeds broeders! Strijdt voor uw rechten en staakt alle twist. Luistert toch allen naar 't smeken der moeders: Oorlog aan oorlog, vrede zij alom. Weg met het moorden, 't vernielen, het branden; Weg met het kwaad, het vergieten van bloed; Vijanden doden, dat vergt geen moed! Dat vrede heerse, alom in de landen!

Refrein: Staat op, gij die zwoegt op het veld! Staat op, gij die zwoegt gans het jaar! Broeders, staat op, en beukt neer 't ruw geweld, Wij eisen brood voor elke proletaar. Weldra rijst hoog in 't land Een hechte broederband En recht voor onze stand.

2. Volk'ren der aarde, vloekt allen d'ellende Die onverdiend op uwe schoud'ren drukt. Vloekt onvervaard de roofgierige bende Die feest op uw zweet en juicht om uw smart. D'aarde geeft alles wat 't leven kan wekken: Vruchten en bloemen en 't blijde genot. Waarom berusten in 't drukkende lot, Waarom niet samen naar hoger steeds trekken?

DERDE STROFE ONDERAAN BLADZIJDE 45

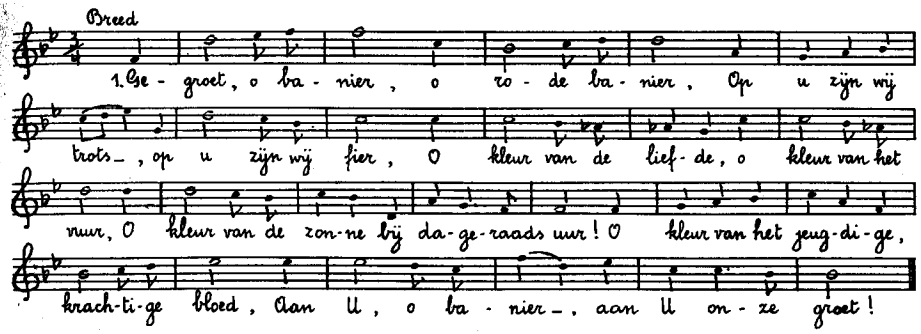

BANIERZANG

Woorden: A. Bogaerts — Muziek: J. Vander Meulen

1. Gegroet, o banier, o rode banier, Op u zijn wij trots, op u zijn wij fier, O kleur van de liefde, O kleur van het vuur, O kleur van de zonne, bij dageraads uur! O kleur van het jeugdige, krachtige bloed, Aan u, o banier, aan u onze groet...

2. Ge zijt, o banier, de vlagge van 't volk; Ons hartkreet ons zielewens zijt gij hier ten tolk! O schone baniere, o gloeiende kleur. Stel nimmer ons hope, ons dromen te leur. Geen slijk mag u schenden, aan u hangt ons hart! Het volk groet u jub'lend, vergetend zijn smart!

3. Volk'ren der aarde, hoort ginder de zangen Rijzen en dalen, van 't zwoegende volk; Zangen van liefde, van hoop en verlangen; Zangen ons streven naar hoger ten tolk! Fier is het credo van 's lands proletaren Die zwoegen, strijden, voor 't groots ideaal; Kloek zijn de stemmen en machtig de taal Vrijheid en welstand moet' allen weervaren.

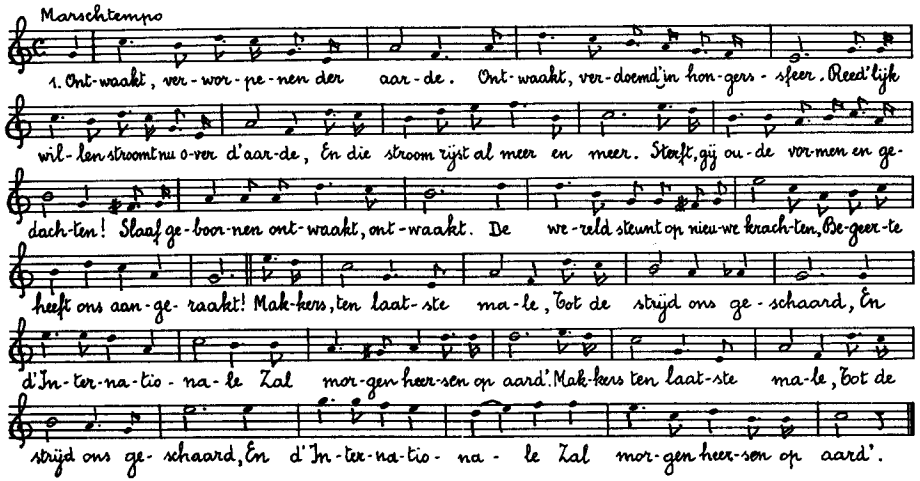

DE INTERNATIONALE

Woorden: E. Potter - Vert. H. Roland Holst Muziek: A. De Geyter

1. Ontwaakt, verworpenen der aarde. Ontwaakt, verdoemd' in hongersfeer. Reedlijk willen stroomt nu over d'aarde, En die stroom rijst al meer en meer. Sterft, gij oude vormen en gedachten! Slaaf geboornen, ontwaakt, ontwaakt. De wereld steunt op nieuwe krachten, Begeerte heeft ons aangeraakt.

Makkers, ten laatste male, Tot de strijd ons geschaard. En d'Internationale Zal morgen heersen op aard'. (bis)

2. De staat verdrukt, de wet is logen, De rijkaard leeft zelfzuchtig voort; Tot het merg wordt d'arme uitgezogen En zijn recht is een ijdel woord. Wij zijn 't moe, naar and'rer wil te leven, Broeders hoort hoe gelijkheid spreekt: Geen recht, waar plicht is opgeheven, Geen plicht, leert zij, waar recht ontbreekt.

3. De heersers, door duivelse listen, Bedwelmen ons met bloed'ge damp. Broeders, strijd niet meer voor and'rer twisten, Breekt de rijen, Hier is uw kamp. Gij, die ons tot helden wilt maken, O, barbaren, denkt wat ge doet: Wij hebben waap'nen hen te raken, Die dorstig schijnen naar ons bloed.

VERACHT NIEMAND *(Vervolg blz. 18)*

4. Wat ook gebeur', strek nooit uzelf tot rechter; Een eerlijk man is ieders achting waard. Doch, denk daarom een ander niet te slechter: Een liefd'rijk woord breekt soms de ruwste aard, Bemint elkaar, geen haat bevange uw harte, Dan ziet gij blij uw laatste stonden aan, Dan rust ge zacht, daar, waar na lief en smarten, Voor iedereen Gelijkheid zal bestaan.

'K BEN TE OUD *(Vervolg van blz. 19)*

4. Zijn brave vrouw zit steeds te wachten Z'is uitgeput en ziek'lijk, 't mens. Ze zit daar vol bange gedachten, Maar z'hoort haar man en z'heeft haar wens. «Hij komt in huis, ach, wat is hij beschonken, Dat is toch vast, van zijn gewoonte niet.» Ze vraagt: «Waarom hebt gij zoveel gedronken, Kom laat mij u naar bed doen, goede Piet.»
Refrein: En zie, ze steunt nu met haar zieke leden, Die man die zij vol liefde nog aanschouwt. Ze mist een trap, ze rollen naar beneden, Terwijl hij zucht: «O ja, 'k ben toch te oud.»

BLOEDIGE SNEEUWVLOKKEN *(Vervolg van blz. 22)*

4. Nog daalt de sneeuw... en door gemene moorders Wordt op het sombere strafuitvoeringsplein, 't Verwonnen volk, als vuige rustverstoorders, Ter dood gebracht — alsof het schurken zijn. Zij die weleer voor 't Recht te velde trokken, Tot 's mensen heil, sinds eeuwen twistziek? Zij vielen, ja, doch moedig, onverschrokken, Met d'heilige kreet: «Lang leev' de Republiek!»

BLADWIJZER

	blz.
VERANTWOORDING	1
INLEIDING	3
TER INVOERING	11
Liederen :	
HET KANALJE	12
SPINNERS, VERENIGT U	14
HET CONTINUESMEISJE	15
ZIJ DIE NIET SLAPEN	16
'T MOLEKEN VAN TSAAIE	17
VERACHT NIEMAND	18
'K BEN TE OUD	19
DE KINDEREN DER FABRIEK	20
LA MARSEILLAISE	21
BLOEDIGE SNEEUWVLOKKEN	22
DE WEES VAN DE COMMUNARD	23
HYMNE AU DRAPEAU ROUGE	24
STRIJDZANG BIJ DE WERKSTAKING	25
WAAROM BEN IK EEN RODE SOCIALIST	26
TEN STRIJD	27
DE VERDELERS	28
MARSCH DER ARBEIDERS	29
HET STEMRECHT VOOR ELKEEN	30
ACHTURENMARSCH	31
OP PROLETAREN	32
MARIANNELIED	33
STRIJDLIED	34
SOCIALISTENMARSCH	35
ONS MEILIED	36
'T IS MEI	37
WEG MET DE OORLOG	38
DE WAPENS NEER	39
VOLK'REN ONTWAAKT	40
AAN DE STRIJDERS	41
VERGEET HEN NIET	42
AAN EMIEL MOYSON	43
SOCIAAL CREDO	44
BANIERZANG	45
DE INTERNATIONALE	46

NOG TE VERKRIJGEN UITGAVEN VAN HET FONDS LEO MAGITS v.z.w.

1. L.P. - „HART VOOR CHILI" plaat met Chileense strijdliederen voorzien van tekstblad met alle liederen in het Nederlands en in het Spaans.
   Kostprijs inclusief verzendingskosten 290 frank.
2. SINGLE - „DE INTERNATIONALE" muzikale uitvoering van de Internationale en de A.B.V.V.-mars; beide teksten staan op de hoes vermeld in orginele versie.
   Kostprijs inclusief verzendingskosten 130 frank.
3. DICHTBUNDEL - VERZAMELDE GEDICHTEN VAN REMY VAN DE KERCKHOVE
   Kostprijs inclusief verzendingskosten 220 frank.

Deze uitgaven kunnen verkregen worden mits storting van het overeenkomstig bedrag op rekeningnummer 870/0001065/61 van het FONDS LEO MAGITS te BRUSSEL, met vermelding van de graag ontvangen publicatie.